יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 125 | Łódź, Środa, 30 maja 1934 r. | צוועלפטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך, טז סיון תרצ״ד | № 125

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — דרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

ענטוואפנונגס־דעבאטע אין גענף

געכטען געעפענט די סעסיע פון דער ענטוואפנונגס־קאנפערענץ. — הענדערסאנס ערקלערונג איבער די אויפגאבען פון דער קאנפערענץ.—וואס עס האט ערקלערט דער אמעריקאנער דעלעגאט.—ליטווינאווס פארשלאגן וועגן זיכערן דעם וועלט־שלום.

גענף, 29 (ספ. טעל.)

די סעסיע פון דער הויפט קאמיסיע פון דער ענטוואפנונגס קאנפערענץ האט זיך היינט נאכמיטאג אנגעהויבען מיטן אנטייל פון 15 אויסערן מיניסטארן.

די בענק פאר דער פרעסע און פארן פובליקום זענען געווען איבערפולט.

די זיצונג האט געעפענט דער פארזיצער

הענדערסאן

און האט אנגעוויזען, אז ביים איצטיגען מאמענט דארף מען ווענדען אויפמערקזאמקייט אויף פאלגענדע פונקטען:

1) אנ׳אפמאך וועגן ענטוואפנונג איז מעגליך נאר דאן ווען עס וועט ווערען געלעזט דאס פראבלעם פון זיכערקייט. דאס דאזיגע פראבלעם ליגט אין יסוד פון דער גאנצער ענטוואפנונגס פראגע; 2) די געפאהר פון ענטוואפנונגס גייעג אין דער לופט קען בעזייטיגט ווערען נאר דורך אנ׳אינטערנאציאנאלען אפמאך און 3) איז נויטיג צו שליסען אנ׳אפמאך וועגען אנ׳אינטערנאציאנאלע קאנטראלע איבער דער פאבריקאציע און האנדעל מיט געוועהר.

א ספעציעלען דרוק האט הענדערסאן געליגט אויף דעם זיכערהייטס פראבלעם, אונטערשטרייכענדיג, אז די קאנפערענץ מוז ארגאניזירען אנ׳אינטערנאציאנאלע אקציע געגען אנ׳עווענטועלען אנפאלער.

אין דער דיסקוסיע האט דער

אמעריקאנער דעלעגאט

נארמאן דעוויס פארגעשטעלט די אנשויאונגען פון אמעריקא אויף דער איצטיגער סיטואציע, ערקלערענדיג, אז אמעריקא איז גרייט צו פיהרען אונטערהאנדלונגען איבער אנ׳אלגעמיינער ענטוואפנונגס קאנווענץ און איבער אנ׳אלגעמיינעם נישט־אנגרייפס פאקט און אויך זיך צו בעראטען מיט אנדערע פעלקער איבער אינטערנאציאנאלע פראגען, וועלכע שטאמען פון טראקטאטען אין וועלכע די דאזיגע פעלקער זענען פערפליכטעט. דערפאר וויל נישט אמעריקא זיך בעטייליגען אין אייראפעאישע פאליטישע אונטערהאנדלונגען און וועט נישט צושטעהן צו קיין שום אפמאך, וועלכער וועט צווינגען אמעריקא צו בענוצען בעוואפענטער קראפט. אויך צו ערלעדיגען וועלכען עס איז סכסוך. אמעריקא האט נישט פארצולייגען קיין שום נייע רעצעפטען. אמעריקא איז נאר גרייט מיטצואורבייטען איבער דער קאנטראלע פון געוועהר פאבריקאציע און צו אונטערהאנדלען איבער אנ׳אפמאך, וועלכער קען ערלעדיגען דעם פראבלעם אויף א ראדיקאלען אופן.

נאכדעם האט גענומען א ווארט

ליטווינאוו,

וועלכער האט אין אנהויב פעסטגעשטעלט די אוממעגליכקייט צו לעזען די ענטוואפנונגס־פראגען און דערמאהנט, אז נאר א פולשטענדיגע ענטוואפנונג קען זיכערען דעם שלום. נאכדעם האט ליטווינאוו אפשטעלענדיג זיך אויף די שוועריגקייטען, אויף וועלכע די ענטוואפנונגס־קאנפערענץ האט אנגעשטאסען, אנגעוויזען אויף די פאליטישע שוועריגקייטען און ערקלערט: „אין איניגע לענדער האבען זיך געענדערט די רעגירונגען און די רעגירענדע פארטייען, די אידעאלאגיע פון די פארטייען און פון די רעגירונגען, אויך די מעטאדען, וואס זענען בעטראכט געווארען אלס די בעסטע צו ערלעדיגען אינטערנאציאנאלע סכסוכים.

טראץ אלע פערפליכטונגען זיך אפצואזאגען פון מלחמה, אלס אינסטרומענט פון דער פאלקס פאליטיק אין הסכם מיטן קעלאג פאקט, זעהען מיר אנ׳ אנהויב פון אנווענדען מעטאדען וועלכע בעשטעהען אין פערווירקליכען די צילען פון דער פאלקס פאליטיק דורך אנהויבען פיינדליכע שריט אויף די גרעניצען פון די שכנישע מלוכות. אייניגע מלוכות וועלכע האבען נאך נישט קיין גענוגענדע כוחות אויף צו פיהרען אזא עהנליכע פאליטיק, בענוצען זיך דערווייל מיט ווארט פראפאגאנדע פאר דער עקספאנסיע אידעע פון עראבערען מיט בעוואפענטער קראפט פרעמדע טעריטאריעס, קען מען זיך דעריבער נישט וואונדערען, אז די מלוכות וועלכע זענען פראינטערעסירט אין דערהאלטען דעם שלום, וואקלען זיך אלס מעהר אין דער פראגע וועגען ענטוואפנונג.

די פרינציפען פון בעוואפנונגס־גלייכהייט ווערען אויך אונטערגעגראבען. מען קען נישט זיין געגען די דאזיגע פרינציפען, ווען אלע מלוכות שטרעבען גלייך צו דערהאלטען דעם שלום. עס ענטשטעהט אבער די פראגע, ווי אזוי דארף מען זיך פערהאלטען געגען די מלוכות, וועלכע האבען אפען ארייננעשטעלט אין זייער פראגראם צו עראבערען פרעמדע טעריטאריעס. די אבסטראקטע פרינציפען פון גלייכע רעכט, זענען ארייננעפאלען אין קאנפליקט מיט די סכנות פון זייער פערווירקליכונג.

נאכדעם איז ליטווינאוו איבערגעגאנגען צו רעדען וועגען די מעגליכקייטען וועלכע שטעהען פאר דער קאנפערענץ. ער האלט, אז אנשטאט זיך צו בעגניגענען מיט אלגעמיינע בעשלוסען נישט צו פערגרעסערן די בעוואפנונג, וועט זיין מעהר ערליכער פעסטצושטעלען אפען, אז דאס אינטערנאציאנאלע לעבען און בעזונדערס די פאליטישע געשעהענישען וועלכע זענען אין די לעצטע יאהרען פארגעקומען אין איניגע לענדער ערלויבען נישט דער קאנפערענץ צו דערגרייכען איר דירעקטען ציל.

דיסקוטירען וועגען ענטוואפנונג ווען עס פעהלט וועלכער עס איז פלאן, וואס האט שאנסען אנגענומען צו ווערען פון אלע מלוכות, איז פול שטענדיג צוועקלאז. דאס הייסט אבער נישט, אז מען דארף ליקווידירען די קאנפערענץ. די ענטוואפנונג איז נישט קיין ציל פאר זיך זעלבסט, נאר דארף בעטראכט ווערען אלס גאראנטיע פאר שלום. די קאנפערענץ קען זיך ריכטען אויפן וועג פון אנדערע שלום־גאראנטיעס ווי למשל, גאראנטירען די זיכערקייט.

ליטווינאוו דערמאנט אויך די עקזיסטענץ פון דער פאליטישער קאמיסיע און האט אונטערשטראכען, אז א חוץ די פאריגע סאוויעטישע פארשלאגן בנוגע אנפאלער, קאן מען געבען נייע פארשלאגען, וואס זאלען למשל פאראויס זעהען סאנקציעס געגען מלוכות, וואס פערגוואלדיגען דעם שלום.

די סאנקציעס, וואס דארפען אנגעווענדעט ווערען, דארפען נישט פונקט זיין קיין מיליטערישע, אויף וועלכע נישט אלע מלוכות קענען מסכים זיין.

ליטווינאוו לייגט פאר צו רעארגאניזירען די ענטוואפנונגס־קאנפערענץ אויף א שטענדיגער אינסטאנץ, וועלכע זאל וואכען איבער דער זיכערקייט פון אלע מלוכות און איבער דער פערזיכערונג פון שלום. די דאזיגע קאנפערענץ וואלט געארבייט און ענטוויקעלט די מעטאדען פון קאנסאלידירען די זיכערקייט, וואלט רעאגירט אויף אלע מלחמה־געפאהרען און וואלט געקומען צוהילף די בעדראהטע מלוכות.

גענף, 29 (ספ. טעל.)

היינט מיטוואך וועלען אויף דער ענטוואפנונגס קאנפערענץ רעדען טיימאן און בארטו.

נאכדעם וועט דאס פרעזידיום פון דער קאנפערענץ פרובען אויסארבייטען געוויסע פארשלאגען וועגען ווייטערדיגען גורל פון דער קאנפערענץ.

היטלערס אויטאריטעט וואקעלט זיך

א פראנצויזישע צייטונג ברענגט ידיעות וועגן א צוגעגרייטער מיליטערישער איבערקערעניש אין דייטשלאנד

פאריז, 29 (ספ. טעל.)

„אובר" ברענגט א רייה ידיעות, וועלכע קורסירען אין גענף וועגען דער אינערליכער פאליטישע סיטואציע פון דייטשלאנד. לויט די דאזיגע אינפארמאציעס וואקעלט זיך לעצטענס היטלערס אויטאריטעט.

אין פאריזער דינסטאג איז היטלער געווען אויף א פארשטעלונג אין דער מינכענער אפערע. איינער פון עולם האט אויפמערקזאם געמאכט אויף היטלערס אנוועזנהייט און האט גערופען צו צו רען דעם „פיהרער", אלס ענטפער האבען זיך אויפגעהויבען קוים 30 פערזאן און האבען אויסגערופען „הייל היטלער". דאס האט ארויסגערופען א דערדריקענדען איינדרוק.

אין בערלין רעדט מען דייטליך וועגען א צוגעגרייטער מיליטערישער מכה איבערקערעניש, וואס זאל פארקומען אין דעצעמבער ה. י. אדער אין יאנואר פון קומענדיגען יאהר, די רייכסוועהר זאלען ארויסטרעטען געגען די שטורמיסטישע אפטיילונגען.

די זעלבע צייטונג שרייבט אויך, אז די אינערליכע שוועריגקייטען פון דייטשלאנד פערערגערען זיך מיט יעדען טאג, די שווערע עקאנאמישע און פינאנציעלע סיטואציע פון דייטשלאנד וועט דערגרייכען דעם קולמינאציאנס־פונקט אין יולי ה. י. ווען שאכט וועט פערעפענטליכען דעם אלגעמיינעם מאראטאריום.

אפיציעלער וואהל־רעזולטאט אין לעמבערג און לובלין

לעמבערג, 29 (ספ. טעל.)

אפיציעל איז פעסטגעשטעלט געווארן פאלגענדער רעזולטאט פון די שטאט ראט וואהלען אין לעמבערג:

סאנאציע 45 מאנדאטען, נאראדאוועצעס — 5, פ.פ.ס. — 5, יודישער בלאק — 16, אוקראינישע נאציאנאליסטען 1 — מאנדאט.

לובלין, 29 (ספ. טעל.)

אפיציעלער רעזולטאט פון די שטאט־ראט וואהלען אין לובלין: סאנאציע — 22 מאנדאטען, נאראדאוועצעס — 16, יודען — 8, יודישע פראגרעסיוונגס־ליסטע — 3, בונד — 3 און ציוניסטען — 2) פ.פ.ס. — 2 מאנדאטען.

ערשטע ענטגילטיגע רעזולטאטען פון די שטאט־ראט־וואלען אין לאדז

געכטען זענען די קרייז־קאמיסיעס צוגעשטעלט צו קאנטראלירען די צעהלונגען פון די וואהל־קאמיסיעס, וועלכע זענען געמאכט געווארען באלד נאך דער אפשטימונג.

די קאנטראל קומט פאר אין דער אנוועזנהייט פון אלע מיטגלידער פון די קרייז־קאמיסיעס, כדי די רעכנונגען זאלען ווי גענויעסטע געמאכט ווערען, זענען אין יעדער קרייז־קאמיסיע אינסטאלירט געווארען רעכען־מאשינען.

לויט די ידיעות, וועלכע מיר האבען געזאמעלט, זענען ביי די בערעכנונגען פעדהאן זעהר פיל אומפינקטליכקייטען, ווייל די קרייז־קאמיסיעס טרעפען זיך מיט פאקטען, וועלכע די וואהל־קאמיסיעס האבען אדורכגעלאזען, אין הסכם מיט׳ן רעגולאמין וועלען אזעלכע שטימען איבגאנצען געפסלט ווערען.

דער פרעזעס מאסקוווא האט אונזער פארשטעהער בעקענט מיט דער טעכניק פון דער ארבייט, וועלכע ס׳פיהרען אדורך די קרייז־קאמיסיעס, דאס איז א זעהר שווערע און לאנגע ארבייט, די ערשטע קרייז־קאמיסיע, וועלכע האט צוגעשיקט דאס מאטעריאל צו דער הויפט־קאמיסיע איז געווען די זעקסטע, הגם די הויפט־קאמיסיע האט נישט אנגענומען קיין בעשלוס וועגען די דאזיגע מאטעריאלען פונדעסטוועגען איז שוין זיכער, אז אין דעם קרייז וועלען שוין קיין שום ענדערונגען נישט פארקומען.

אין זעקסטען קרייז זענען געווען בערעכטיגט צו שטימען 18651 וועהלער, געשטימט האבען 12596 וועהלער, 148 שטימען זענען געפסלט געווארען, גילטיגע שטימען זענען געווען 12,448. פון די דאזיגע שטימען האבען בעקומען: ליסטע נומער 1 — פראגרעסיוונגס־בלאק 1974, נומער 2 — סאציאליסטען 1315, נומער 3 — דייטשער פראנט 1991, 4 — אבוין נאראדאווי — 6356, 5 — זוד־בערטס־ליסטע 68, 6 — אוניא נאראדאווא 225, נומער 7 — היטלעריסטען 529.

דער דאזיגער קרייז גיט 4 מאנדאטען. די מאנדאטען האבען אזוי ארום בעקומען ליסטע נומער 4 — ענדעקעס 3 מאנדאטען און ליסטע נומער 3 — דייטשער פראנט — 1 מאנדאט.

ס׳איז כדאי צוצוגעבן, אז דעם אייבעל האט געפעהלט 18 שטימען צו א מאנדאט.

וואס שייך די ווייטערדיגע רעזולטאטען האבען ערשט 12 א דריי־ע ביינאכט אנ׳געהויבען אנצוקומען די מאטעריאלען פון די קרייז־קאמיסיעס. די הויפט־קאמיסיע קומט זיך צונויף היינט 9 א זייגער אינדערפריה און וועט אנהויבען בעטראכטען דעם ווייטערדיגען מאטעריאל, די קאמיסיע וועט א־ ביטען א גאנצען טאג, אזוי, אז ביז היינט ביינאכט וועלען מיר שוין האבען ווארשיינליך א גענויען רעזולטאט פון אלע וואהל־קרייזען אין אונזער׳ע ווארשיינליכע אויסרעכנונגען, וועלכע מיר האבען געגעבען אין בעכטיגען נומער וועלען, ווארשיינליך, קיין ענדערונגען נישט פארקומען, אלע קלאגען וואס געהען ארום שטאט אין צוזאמענהאנג מיט די וואהלען, שטימען נישט מיט דער ווירקליכקייט, מ׳דארף אפווארטען אויפ׳ן ענטגילטיגען רעזולטאט פון דער הויפט־וואהל־קאמיסיע.

פון די ענדעקעס איז אין זעקסטען וואהל־קרייז געוועהלט געווארען: שווידלער, גאלאנזקע און פיאטראווסקי, פון די דייטשען — גאלניק.

ענגלאנד און די מלחמה-חובות

פרעזידענט רוזוועלט גיט ארויס א דעקרעט וועגען די חובות

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

די פראגע וועגען די יוני-ראטע פון די קריגס-חובות, ווערט געשטעלט אויפ'ן ערשטען פלאן פון ארבייט פאר דער ענגלישער רעגירונג אין דער ערשטער לויפענדער וואך.

מען ערווארט היינט א דעקרעט פון פרעזידענט רוזוועלט צום קאנגרעס וועגען די קריגס חובות. אין דאזיגען דעקרעט וועט דער פרעזידענט אננעמען א שטעלונג הן צו די מלוכות, וועלכע האבען אפגעזאגט צו צאהלען און הן צו די, וועלכע צאהלען נאר סימבאלישע אוואנסען.

אויף מארגען איז בעשטימט א זיצונג פון ענגלישען קאבינעט וועגען אננעמען אן'ענדגילטיגע שטעלונג אין דער פראגע וועגען די צאהלונגען. אויב רוזוועלט וועט פערגלייכען די סימבאלישע אוואנסען צוגלייך מיט די אין גאנצען נישט געצאלטע חובות, — שמועסט מען — וועט ענגלאנד אינגאנצען אפשטעלען די צאהלונגען.

די פולע סומע וואס פאלט אויס צו צאהלען אין יוני בעטרעפט 75,300,000 דאלאר.

מלוכה-פרעזידענט פאהרט קיין קראקע

וואַרשע, 29. (טעלעפאניש) היינט פאהרט דער מלוכה-פרעזידענט קיין קראקע זיך צו בעטייליגען אין דער דאָטיגער מארגענדיגער פייערליכקייט ער וועט זיך אויך בעטייליגען אין דער אקציע פון לייגען דעם גרונד-שטיין אונטער דער בייער געביידע פון באציאנאלען מוזעאום

נייע וויצע-מיניסטארען

— וואַרשע, 29. (טעלעפאניש) דער מלוכה-פרעזידענט האט אונטערגעשריבען די נאמינאציע פון לעכניצקין און סטאנישעווסקין אלס וויצע-פינאנץ מיניסטארען.

שוועדישע לופטפליהער אין ווארשא

וואַרשע, 29. (טעלעפאניש) בעכטען זענען געקומען צו פליהען קיין ווארשע שוועדישע לופט-פליהער אפיצירען, וועלכע זענען דא אהער געקומען אויף א וויזיט. די געסט זענען געקומען מיט 10 עראפלאנען.

אויפ'ן לופט-פליה פלאץ אין מאקאטאוו האבען די פוילישע לופט פליהער איינגעאָרדענט פאר די געסט א פייערליכען קבלת פנים.

רייזע פון פערסישען שאך אין טערקיי

פאַריז, 29. (ספ. טעל.) פון טעהעראן איז מען מודיע וועגען דער צוגרייטונג פון אפיציעלען וויזיט פון פערסישען שאך קיין טערקיי.

נאכ'ן אפיציעלען וויזיט וועט דער שאך פערברענגען אין טערקיי א וואך צייט און נאכדעם וועט ער פאהרען קיין אייראפע.

די מלחמה אין אראביען

קאַהירא, 29 (ספ. טעל.)

עס האט זיך אנגעהויבען אן'אפענסיווע פון איבן סאוד'ס ארמעע אין דער ריכטונג פון דער הויפט-שטאט פון תימן.

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

די אפענסיווע געגען מיליטער פון תימן האט זיך אנגעהויבען פון דריי זייטען אונטער פייזול'ס אנפיהרונג.

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

פון קאהירא איז מען מודיע, אז עס זענען דערהאלטען געווארען ידיעות, אז די וואהאביטען האבען אויפ'ן שווארצען ים קאנפיסקירט א זעגעל שיף, וואס האט געפיהרט אמוניציע פאר תימן.

ענגליש-פראנצויזישע ווירטשאפט-ליכע אונטערהאנדלונגען

פאריז, 29 (ספ. טעל.)

היינט פאהרט ארויס קיין לאנדאן א פראנצויזישע דעלעגאציע מיטן ציל צו אינטערהאנדלען ווירטשאפטליך מיט ענגלאנד. די אונטערהאנדלונגען וועלען ארומנעמען: 1) צוריקשטעלען דעם הונדערט פראצענטיגען קאנטינגענט פארן אימפארט פון ענגלישע סחורות אויפ'ן פראנצויזישען מארק, דערפאר זאל איינגעפירט ווערן א רייה צאל-הנחות פארן פראנצויזישען עקספארט קיין ענגלאנד 2) דעפיניטיוו אויסארבייטען א האנדעלס-קאנווענץ צווישען ביידע מלוכות.

שטרייק-כוואליע אין אמעריקא

ניו-יארק, 29. (ספ. טעל.) נעכטען האט זיך אויפסניי פערשארפט די שטרייקס-סיטואציע. די א בטערהיגונג ווענען לקווידירען דעם שטרייק אין טאלעדא, האבען זיך איבערגעריסען, בקרוב זאל ווערען פראקלאמירט א גענעראל-שטרייק, פאר וועלכען עס האבען זיך ארויסגעזאגט 103 פראפ. פעראיינען.

אין סאן פראנציסקא איז געקומען צו צוזאמענשטויסען. דער שטרייקענדער המון האט אטאקירט דעם בנין פון דער רעגירונג. די פאליציי האט בערנוצט געוועהר. דעם המון האט מען פונאנדערגעטריי-בען מיט דער הילף פון טרערען-גאזען.

אין דער טעקסטיל - אינדוסטריע האבען 300,000 אנגעזאגט א שטרייק אין פאל מען וועט רעדוצירען די ארבייט.

די ענטוואפנונגס-קאנפערענץ

זשענעוו, 29. (ספ. טעל.) איידער עס איז געשלאסען געווארען די זיצונג פון פרעזידיום פון דער קאנפערענץ, האט דער פארזיצער הענדערסאן אויסגעדריקט דעם ספק אויב עס וועט זיך געפינען איינער, וועלכער וועט וועלען איינשטימען צו עפענען די דיסקוסיע אויף דער מארגענדיגער פלענאר-זיצונג.

אלס ענטפער דערויף האט מיניסטער בארטו ערקלערט אז ער וועט נעמען א ווארט אין נאמען פון פראנקרייך. אויך בארמאן דייוויס זאל אפגעבען א דעקלאראציע בנוגע די קאנטראל איבער דער פריוואטער פאבריקאציע פון געוועהר.

יודישער קאמעראל-טעאטער, אלעע 1-טער מאי 2.

גאסטשפילען פון די בעקאנטע סצענע- און פילם-ארטיסטען

יאנאס טורקאוו — און — דיאנא בלומענפעלד

לעצטע טעג פון „41"

היינט, מיטוואך, 9.30 אוונט צום 16-טען מאל דער לעצטער און בייעסטער שלאגער

אומגעהויערער גרויסער דערפאלג

דער 41-טער

פון בעריהמטען מחבר בארים לאוורעניעוו אין 3 אקטען, אינסצ. י. וואקסמאן.

רעזשי: יאנאס טורקאוו. שרט. ליטונג: ישראל ביאלאסטאצקי. אימפרעסאריא: ב. קאנאפ. בילעטען צו בעקומען פון 11—1 און פון 6 אוונט ביי דער קאסע פון טעאטער. אינספיציענט: ש.טופמאן

די נאהנטסטע טעג – 2-טע פרעמיערע לעאנארד פראנק'ס גרויסע סאציאלע דראמע **„די סיבה"**

פעראיינען און געזעלשאפטען בעקומען הנחות.

ארעסטירט דעם פראפעסאר לאזארסאן

ריגא, 29 (יט"א טעלעגראפיש) דער פראפ. לאזארסאן, דער פיהרער פון די ציוניסטען סאציאליסטען אין לעטלאנד איז ארעסטירט געווארען.

פייערליכער קבלת פנים לכבוד הערבערט סעמועל

ירושלים, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

אין תל-אביב איז פארגעקומען א גרויסע אויפנאהמע לכבוד הערבערט סעמועל, וועלכער ווייל איצט אין ארץ-ישראל. אויפ'ן נאמען פון הערבערט סעמועל איז אנגערופען געווארען א סוקער אין ארץ-ישראל.

געשלעג צווישען „נארא" און פ.פ.ס אין ווארשא

וואַרשא, 29. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) נעכטען איז אוועגד אין אויף וואלסקא 44 געקומען צו א געשלעג צווישען מיטגליעדער פון „נארא" און פ. פ. ס. וועמענס לאקאלען עס געפינען זיך אויף דעמזעלבען הויף. דאס געשלעג איז איבערגעגאנגען אין א מעסער-שטעכעריי און א שיסעריי, פון וואס מעהרערע פערזאנען זענען פערוואונדעט געווארען פון ביידע צדדים.

די פאליציי האט ליקווידירט דאס געשלעג און ארעסטירט אנ'ערך 50 פערזאן.

די סעסיע פון „אגודת ישראל"

וואַרשא, 29 (טעלעפאניש) צו דער זיצונג פון „אגודת ישראל" זענען געקומען 100 דעלעגאטען פון לאנד און 25 דעלעגאטען פון אויסלאנד.

עס זענען אויך געקומען רבנים און רביים.

די זיצונג קומט פאר ביי פערמאכטע טירען. איינע פון די וויכטיגסטע פראגען מיט וועלכע די סעסיע פערנעמט זיך, איז די פראגע פון א פער-אייניגטער אקציע מיט „מזרחי" אויפ'ן געביט פון ערציהונג און אלגעמיינע רעליגיעזע פראגען.

די סעסיע ענדיגט זיך היינט.

וועגען דער לאגע פון יודען אין דאנציג

דאנציג, 29 (יט"א טעלעגראפיש) דער פארטרעטער פון „אגודת ישראל" אין „דזשאינט" גודמאן פון לאנדאן, וועלכער איז אדורכגעפאהרען דורך דאנציג צו דער סעסיע פון צענטראלע פון אגודת ישראל, וועלכע קומט איצט פאר אין ווארשא. האט קאנפערירט מיט'ן דאנציגער הויך-קאמיסאר וועגען דער לאגע פון די יודען דאנציג.

צוזאמענשטויס צווישען יודישע און אראבישע ארבייטער

ירושלים, 29 (יט"א טעלעגראפיש)

7 יודען זענען פערוואונדעט געווארען בעת א צוזאמענשטויס צווישען יודישע און אראבישע ארבייטער ביי דער אייזענבאהן-ליניע אין קרית-ענבים, 4 אראבער זענען ארעסטירט געווארען.

Szkoła Zrzeszeniowa

p. n. **„NAUKA i WYCHOWANIE"**

przy ul. **Piłsudskiego 62**

אין דער שול וועלען אנגעווענדעט ווערען די נייעסטע פעדאגאגישע און מעטאדישע דערגרייכונגען. אויסער די אלגעמיינע לימודים אין די ראהמען פון רעגירונגס-פראגראם, וועלען אויך געלערענט ווערען יודאיסטיק און פרעמדע שפראכען.

ביי דער שול וועט געעפענט ווערען: א מוסטערהאפטע פרעבעל-שול און א פסיכאלאגיש-פעדאגאגישע בעראטונגס-ביורא (צו בעקומען עצות וועגען קינדער-ערציהונג).

אנמעלדונגען נעהמט אן די ציימווייליגע קאנצעלאריע האוז-טשאנסקא 10, ה. 15, יעדען טאג פון 10—2 און פון 4—7 נאכם.

אויערען, נאז און האלז-קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81

נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוגעצ אפעראציע א. ז. וו.) ווי אויך אמבולאטארישעס פון 11—2 און פון 5—8 אוונט.

וויכטיג פאר דאמען!

די מאדערנסטע פאסאנען דאמען-היט נייע צו 3.50 אויך ווערען אלטע היט איבערגעארבייט אויף גאנץ ניי

הויף פארטער „TOLA" Zawadzka 23

שיימערען

מיט פאריזער שרינדען און פערטיגע שיישל-ווערען ערשטקל. און רעיעל אויסגעפיהרט

ביי **קערש,** סקווערא 15

מארגען, דאנערשטאג, ד. V 31 י"ז סיון, 9 א זייגער פריה קומט פאר א הזכרה אין איינענעם לאקאל פון פעראיין „לינת אורחים" פיעטריקאווער 59 צו דער 3-טער יאהר-צייט נאך דעם יונג-פערשטארבענעם קינד

אלטע בינע רויזע ז"ל, בת ר' שלום נ"י

פראפארט

ווי אויך 10 א זייגער אויפ'ן בית החיים, אויף וואס מיר בעטען דער פאמיליע, בעקאנטע און אלע אונזערע מיטגלידער פון פעראיין פינקטליך צו ערשיינען.

די פערוואלטונג פון „לינת אורחים".

מארגען, דאנערשטאג, ד. 31/V י"ז סיון 10 פריה קומט פאר א הזכרה אין אייגענעם לאקאל פון פעראיין „לינת אורחים" פיעטריקאווער 59 צו דער 2-טער יאהר-צייט נאך דעם פערשטארבענעם גריגדער און לאנג-יעהריגען פערוואלטונגס-מיטגליד נ"ע

ר' ישראל ב"ר דניאל מאיר הכהן ז"ל **שפענער**

ווי אויך 11 א זייגער אויפ'ן בית החיים, אויף וואס מיר בעטען דער פאמיליע, בעקאנטע און אלע אונזערע מיטגלידער פון פעראיין פינקטליך צו ערשיינען.

די פערוואלטונג פון „לינת אורחים".

כעמיש-באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום

מ. שאץ

לאדז, פעטריקאווער 37.

פיהרט אדורך זעמטליכע ערצטליכע אנאליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע, א.א

פאר **גאלד,** ביזשוטעריע

און לאמבארד-קוויטעם צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

מודעה. ברוך-קראנקע! קריפעל!

ליידענדע אויף פערשידענע ביין-פערקריי-מונגען פון גוף (הויקערס)!

נאך לאדז איז געקומען צום ערשטען מאל דער אמת'ער וועלט-בעריהמטער ספעציאליסט

Ortoped NATAN RAPAPORT

פון וויען מיט לאנגיעהריגער פראקטיק און נעמט אן פון 9 פריה ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אוונד

אין לאדז, פילסודסקיעגא № 23 (פריהער וושכארניא 28)

ברוך-ליידענדע! איהר קענט געזונד ווערען אהן בלוטיגע אפעראציע! ראטעוועט אייער געזונד כל-זמן ס'איז נאך צייט, ווייל דער ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאפ, די קישקעס ווערען פערדרעהט און מ'קען בראנדיג ווערען. א הילף און א רפואה! דורך מיין מעטאדע ערפונדענע ספעציעלע הייל-בענדאזשען, וועלכע העלפען צו די גרעסטע פערנאכלעסיגטע ברוכען און בעזייטיגען ראדיקאל מיט גאראנטיע ביי אנפאנגס-ברוכען. מיין ספעציאליטעט איז אויך: הייל-אפאראטען נאך דעם סיסטעם פון פראפעסאר ד"ר האפפא, ד"ר העססינג און קאללאט. געגען אלערליי פערקרימלונגען, פערקרימטע פיס ווי אויך שמערצענדע פלאט-פיס, פאר אמפוטירטע אינוואלידען אמעריקאנישע קונסט-פיס (סאלאן-ארבייט).

פאר דאמען נאך אפעראציעס קינסטליכע ברוסטען.

ביים ארפלאזען זיך פון מאגען, קישקעס און געבירט-מוטער, עמפפעהל איך ספעציעלע הייל-בענדאזשען לויט דעם סיסטעם פון פראפ. ד"ר גלענארד.

געדענקט די אדרעס:

ארטאפעדישע אנשטאלט 23 פילסודסקיעגא 23.

בעמערקונג: די אויפנאהמען פון קראנקע קומען פאר פון 9 פריה ביז 1 בייטאג און פון 7—8 אוונד.

צאהלרייכע דאנקזאגונגען פון רבנים און צדיקים.

„די יודען-רדיפות בעדייטען פאר דייטשלאנד נאציאנאלען זעלבסטמארד"

פיהרענדער ענגלישער געלעהרטער וועגען דעם נאצישען ראסען-שגעון

לאנדאן, (י.ט.א.) דער בעריהמטער ענג-לישער אנטראפאלאג פראפעסאר דזש. עליאט סמיטה האט אין א געשפרעך מיט א מיטארבייטער פון דער לאנדאנער „ניוס קראניקל" ערקלערט צוו. אנד.:

אויב די נאציאנאל-סאציאליסטען אין דייטש-לאנד זאלען — ווי עס איז צו זעהען פון דעם נייעם אויסברוך פון אנטיסעמיטיזם — פארזעצען די יודען-רדיפות, בעדייט עס נאציאנאלען זעלבסט-מארד פאר דייטשלאנד, הגם עס איז פאר אונז אנטראפאלאגען א כלל-גדול, נישט אריינצומישען זיך אין פאליטישע שטרייטיגקייטען, האלטען מיר עס אבער פאר אונזער פליכט צו פראטעסטירען געגען די שרייענד-אומוויסענשאפטליכע בעהויפ-טונגען פון די נאציס בנוגע דער ראסע אלס פאקטאר אין דער קולטור-ענטוויקלונג.

דאס אנווענדען דעם בעגריף „אריש" אין זין פון „נישט-יודיש" איז א פולשטענדיגער ווילד-קייט. עס איז א פשוט'ער אונזין, ווען דער „פרי-דעריקוס" ערקלערט אין זיין מאי-נומער, אז צוליב יודען שטארבען אויס פעלקער און זייערע קול-טורען.

די יודען האבען געשפילט א גרויסע ראלע אין דער איינפיהרונג פון דער גריכישער קולטור אין דעם דעמאלס בארבארישען איראפא. דאגעגען האבען די צפון-ראסען נישט געשפילט לחלוטין קיין קולטור-ראל אידער די ציוויליזאציע איז גע-קומען אין מערב. אלע ראסען זענען צווישענ-אנאנד אויסגעמישט, נישט פונאנדערצוקלייבען זיך, און די נארדישע ראסע איז די צומייסטען גע-מישטע. אויך די יודען זענען א געמישטע ראסע, פון ראסען-מישונג הענגט אפ דער פארטשריט.

פראפ. עליאט סמיטה נעמט שטעלונג צום דייטשען ראסען-פרינציפ אויך אין א בריף צום „טיימס". דער געלעהרטער פאררופט זיך אויף אנ'-ענטשיידונג פון ברעסלויער לאנדעס-געריכט, וואס האט מבטל געמאכט די חתונה צווישען אנ'ארישער מיט א יודישער פרוי, מיט דער בעגרינדונג, אז „לויט דער היינטיגער אויפפאסונג איז די ראסע א פערזענליכע אייגענשאפט". פראפ. סמיטה ער-קלערט, אז עס איז א פליכט פון די געלעהרטע צו פראטעסטירען געגען דער בענוצונג פון אזעל-כע ווילקירליכע בויך-סברות צו געריכטליכע ענט-שיידונגען.

פראפ. עליאט סמיטה איז דער פרעזידענט פון דער קאמיסיע פאר זאמלען מאטעריאלען אי-בערן בייטראג פון די ראסען צום אויפבוי פון דער ציוויליזאציע. די דאזיגע קאמיסיע איז גע-שאפען געווארען דורך דעם קעניגליכען אנטראפא-לאגישען אינסטיטוט צוזאמען מיט דעם „אינסטי-טוט פאר סאציאלאגיע.

א געמיש פון עקעל, בלוט און גאל

ווי ווערט געטריבען די נייע יודען-העצע אין דייטשלאנד

פראג (יט"א) אין „מערקישען אדלער" פערעפענטליכט ווילהעלם קובע, דער נאצי-פיהרער אין בראנדענבורג און איינער פון די איינפלוס-רייכסטע היטלער-לייט אנ'אנטיסעמיטיש-בלוטדורש-טיגען אין, לויט דער פארם, ממש עקלדיגען אר-טיקעל. אט זענען בלויז עטליכע זאצען און דווקא די געלאסענסטע פון דעם קובע-ארטיקעל:

„וואס די פעסט", שווינדזוכט און טיפיליס בעדייטען אין געזונדהייטס-זין פאר דער מענש-הייט, דאס בעדייט דאס יודענטום אין מארא-לישען זין פאר די ווייסע פעלקער... דער פעסט-טרעגער מוז אויסגעראטען ווערען און איזאלירט ווערען... אויפן שולד חשבון פון יודא דארפען פערשריבען ווערען פונקט אזוי די צוויי מיליאן דייטשע מתים ווי די צעהן מיליאן מתים פון אנ-דערע פעלקער, וואס האבען זיך בעטייליגט אין דער וועלט-מלחמה. וועגען דעם זאלען קלערען מוטערס פון דער וועלט, ווען זיי דענקען וועגען א יוד אדער הערען, וואס עס איז וועגען איהם... דער יוד איז די פערקערפערטע נידערטראכטיקייט דייטש איז די שאפונגס קראפט, וועלכען גאט האט אויסגעוועהלט און געשטעלט אלס תנאי קודם פון יעדער קולטור...

אין דעם זעלבען טאן שרייבט קובע אויף לאנגע פיער שפאלטען. ער פאדערט צו סטעריל-זירען די יודען און אריער, וואס לעבען אין גע-מישטע חתונות. רעדט וועגען יודען נישט אנדערש ווי וועגען „חזיר בעשעפענישען" און פערענדיגט דאס בלוט טריפענדע שרייבעכטס בזה הלשון:

„מיר גיבען אכטונג אויף יעדען שריט אייערן. מיר לעזען אייערע בלעטער, צייטשריפטען און בריף (!) מיר פאסען אויף! מיט אונז שפילט איהר נישט קיין 9-טען נאוועמבער 1918. גיכער שפילען מיר מיט אייך בבל אדער חורבן ירושלים. און די וועלט הערט וואס אמאל אלץ בעסער א. א. וו.".

ארטיקלען פון דעם גייסט און לשון געהערען זייט דער געבעלס רעדע אין ספארט פאלאץ צו די זעהר אפטע אין דער היטלער פרעסע. די דא-זיגע בלוטדורשטיגע פרעסע קאמפאניע איז אהן ספק דער אויסדרוק פון דעם נייעם פערשארפטען אנטי יודישען קורס, וועלכער דארף, ווי עס שיינט צוגרייטען א נייע כוואליע פון אנטי יודישע גזרות אויף דעם געזעצגעבערישען וועג.

די סעסיע פון צענטראל-ראט פון „אגודת ישראל"

ווארשא, 29 (יט"א טעלעפאניש).

אויף דער סעסיע פון צענטראל-ראט פון „אגודת ישראל" האט יעקב ראזענהיים געהאלטען א רעפעראט וועגען די פראבלעמען פון „אגודת ישראל". יעקב ראזענהיים האט געזאגט, אז די סעסיע וועט מוזען פארמולירען די שטעלונג פון דער „אגודת ישראל" צו „מזרחי" צום ארטאדאק-סישען וועלט קאנגרעס, וועלכער ווערט געפלאנט דורך „מזרחי" און צום וועלט קאנגרעס.

וועגען די מאסען-דעפארטאציע פון דייטשע פליטים פון בעלגיען.

אנטווערפען. (יט"א) די צאהל דייטשע פליטים, מעהרסטענס פוילישע בירגער, וועלכע מוזען פערלאזען בעלגיען, שטייגט אלץ מעהר. אין אנטווערפען אליין האבען איבער 200 פליטים משפחות בעקומען דעם בעפעהל צו פערלאזען דאס לאנד.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז דער אנט-ווערפענער ארגאן פון די סאציאליסטען „דע פאלקס-גאזעט" ארויס מיט א לייט-ארטיקעל, אין וועלכען די צייטונג קריטיקירט שארף די ריק-זיכטסלאזע האנדלונג פון דער זיכערהייטס-מאכט געגען די ארימע פליטים, וואס האבען נישט וואוהין צו וואנדערען און זוכען זייער חיונה אין בעלגיען.

פערשארפטער געזעץ געגען אויסלענדער אין בעלגיען

אנטווערפען, (יט"א) אין בעלגישען פארלאמענט איז די טעג אנגענומען געווארען א בעזעץ. לויט וועלכען די אויסלענדער אין בעלגיען וועלען ווערען אונטערגעווארפען א פיל שטרענ-גערען קאנטראל, ווי ביז איצט.

אויסלענדער, וואס קומען צוריק קיין בעל-גיען, נאכדעם ווי זיי זענען איינמאל דעפארטירט געווארען פון לאנד, וועלען שטרענג בעשטראפט ווערען. דער פארשלאג פון די סאציאליסטען חוי-גען געבען די מעגליכקייט דעם אויסגעוויזענעם זיך צו פערטיידיגען, איז אפגעווארפען געווארען.

אפגעווארפען א פארשלאג וועגן איינפיהרן נומערוס קלאוזוס אין דארפאטער אוניווערזיטעט

דעוועל. (יט"א) דער סענאט פון דארי-פאטער אוניווערזיטעט האט אפגעווארפען דעם פארשלאג פון איניגע פראפעסארען וועגען איינ-פיהרען דעם נומערוס קלאוזוס פאר סטודענטען פון די מינדערהייטען. די אנטיסעמיטישע פרא-פעסארען האבען זייער פארשלאג מאטיווירט דערמיט, וואס אין עסטלאנד בעמערקט זיך איצט אנ'איבערפראדוקציע אין די פרייע בערופען.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי — — — —	86.50
3 פראצענטיגע מוראווילאנע —	44.—
4 „ דאלארובקא —	53.—
7 „ סטאביליזאציע (אמ.)	68.50
8 „ ווארשאווער פאנד-בריף	56.25
8 „ לאדזער „ „	49.50
ענגלישער פונט — — —	26 95
דאלאר — אפיצ. — 5.29 נישט אפיצ. —	5.25
גאלד-דאלאר — — — —	8.92
גאלד-רובל — — — —	4.62
דייטשער מארק — — —	2.05

„ארץ-ישראל איז היינט דער איינציגער ליכטיגער פונקט אויף דער וועלט"

בעגייסטערטע ארץ-ישראל-רעדע פון גענעראל סמאטס בעת דער עפענונג פון דער קרן-היסוד-קאמפאניע אין דרום-אפריקע

יאהאנעסבורג (יט"א) בעת דער עפענונג פון דער קרן-היסוד-קאמפאניע אין דרום-אפריקע וועלכער יט"א האט שוין טעלעגראפיש מיט-געטיילט האט גענעראל סמאטס, וועלכען די פער-זאמעלטע האבען געמאכט א ריזען-אוואציע געהאלטען א בעגייסטערטע רעדע פאר'ן א"י-אויפבוי און ער-קלערט צוו. אנד.:

ווען מיר האבען אונטערגעשריבען די באלפור-דעקלאראציע, האבען מיר געהאנדעלט אין גייסט פון אידעאליזם. היינט איז געבליבען וועניג אידעא-ליזם, קיין מענש האט נישט פאראויסגעזעהען, אז מיט 17 יאהר שפעטער וועט א"י-אפא זיין אין א צושטאנד פון ענטוישונג און כמעט אויפלעזונג, בעת א"י וועט דאגעגען אונגעוועהנליך פראספערירען.

בעת איך האב געזעהען א"י אין דער צייט פון דער מלחמה, איז עס געווען א מדבר. היינט דער-מאנט עס דאס צוגעזאגטע לאנד, וואס נישט פון קיין א"-בייטסלאזיגקייט און שרייט: גיט מיר ארבייטער! א"י איז היינט דער איינציגער ליכטיגער פונקט אויף דער וועלט.

מיר האבען נישט פאראויס-געזעהען דעם דאזיגען ערפאלג. מיר האבען אויך נישט פאר-אויס-געזעהען, אז א נייע כוואליע פון יודען-רדיפות וועט זיין איינע פון די קאנסעקווענצען פון דעם מלחמה-שגעון.

איהר אלע געדענקט די פאגראמען אין רוס-לאנד, דאס האבען מיר אבער פון רוסלאנד ערוואַרט, דער שטאנדהאפטיגסטער דייטש, וועלכען איך האב אין מיין לעבען געקענט, איז געווען א יודישער דייטש. וואו איז ער אבער איצט.

אויב עס וואלט געווען נויטיג א בערעכטיגונג פאר דער פאליטיק פון א באַלפור-היים, איז עס די דאזיגע נייע רדיפות-כוואליע וועלכע האט ארומ-גענומען אזא גרויס לאנד פון ציוויליזירטען איראפא. דאס היינטיגע א"י בעגריסט די יעניגע, וועלכע זע-נען נישט מעהר ליב געזעהען אין זייער לאנד, אין דעם לאנד, וועלכע זיי האבען געהאלפען בויען גען פאראויס צו העכערע ע-פאליען.

א"י וועט קיינמאל נישט אויפנעמען מעהר ווי א מינדערהייט פון יודישען פאלק. א"י איז א קליין לאנד, און יודען זענען א זעהר גרויס פאלק. אז זיי זאלען זיך קענען איבערקוועטשען אין אזא קליינעם לענדעל. עס וועט קענען אויפנעמען בלויז דעם קערן, וואס וועט זיך ענטוויקלען צו א גרעסערע נאצי-אנאל-לעבען. ווערענדיג ווידעראמאל דער צענטער, דאס וועט געבען בעגייסטערונג דעם רעשט פון אומ-מעטום צושפרייטען פאלק.

נישט אגגלא און נישט קיין שום אנדער לאנד וועט נישט געבען קיין לעזונג. חוץ פון א"י וועט קיין גאולה נישט קומען אפילו פון דעם בעסטען לאנד אויף דער וועלט.

אונטער א שטורם פון אפלאדיסמענטען האט גע-נעראל סמאטס פערענדיגט מיט דער ערקלערונג, אז ער בעמט אז נחום סאקאלאווס איינלאדונג צו בעזוכען ארץ ישראל.

ראטעוועט אייער געזונד!

קראנקע אויף רופטורען (ברוך-קראנקהייטען)

ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-גומי-באנדאזשען פון מיין מעטאדע העלפען ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפעראציעס פון אלע מינים ברוך-קראנקהייטען (רופטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער.

דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פערלעגען ספע-ציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע בויך-באנדאזשען. אויף אויסגעקרימטע רוקען-ביין (הויי-קערס) ארטאפעדישע הייל-גארסעטען אויף ביינער-שווינדזוכט און אלע אנדערע פעהלערן ארטא-פעדישע הייל-אפאראטען אויף פלאטפוס.

פעציעלע איינלאגען לויט גיפס-מאדעלען, אויף זשילאסעם-גומי-זאקן לויט מאס. קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלער אנשטאלט פאר הייל-ארטאפעדיע

Spec. Ortop. O. PETRYKIEWICZ אוים לעמבערג

לאדז, פיראמאוויטשא 9 (אלגינסקא)

(פראנט פארטער), טעל. 177-09 נאהנט פון לאדזער פאבריקס-באהנהויף

בעמערקונג: דאס ערשיינען פון די קראנקע איזאונבעדינגט נויטיג.

צאהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק-בריף.

(אין זגערזש אויף טלאמעצקא № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

Dr. HELLER

ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע

8 טראגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט, זונטאג פון 11—2 מיטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל. אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען

Dr. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 201-93

ספעציאליסט

פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג, סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא-אנאליזען

נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 5—8 אווענד.

Dr. med.

L. Berman

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוועכע-בעהאנד-לונג און סעקסועלע בעראטונג.

אלע ארט אנאליזען.

נעמט אן פון 8—11 און 4—8 אוו. זונטאג פון 9—1 בייטאג פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען.

לאדז
30 מאי 1934

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז
30 מאי 1934

ארגענטינא–פאלעסטינא–בירא-בידזשאן

די ערפאהרונגען פון יודישער קאלאניזאציע

די פראגע שטייט פאר אונז אלעמען אפען: מען טראכט וועגען טעריטאריעס, אבער עס האנדעלט זיך נישט וועגען טראכטען גלאט אין דער וועלט אריין, וועגען בעהמען אנ׳ערד גלאבוס און זוכען אויף איהם א ליידיגע טעריטאריע פאר יודען. עס האנדעלט זיך וועגען דער מעטאדע ווי צו זוכען א פריי פלאץ אין דער וועלט און ווי צו ארגאניזירען דעם קאמף פאר איהם. און דא מוזען מיר האבען פאר אונזערע אויגען יענע דריי גרויסע ערפאהרונגען וועלכע דאס יודישע פאלק האט אנגעזאמעלט פאר די לעצטע צענדליגער יאהרען: ארגענטינע—פאלעסטינע—בירא־בידזשאן. יעטוועדע פון די דריי ארגאנידירטע קאלאניזאציעס האט געהאט אנ׳אייגענעם א פערשידענעם באדען. די קאלאניעס אין ארגענטינע זענען געבויט געווארען אויפען יסוד פון פילאנטראפיע; די ציוניסטישע ארבייט איז א פאלקס בעוועגונג; די איבערוואנדערונג קיין בירא־בידזשאן איז א מלוכה־פאליטיק. די אלע יודישע וואנדערונגען מוזען רוהיג און זאכליך דורכגעטראכט ווערען, כדי אבצושאצען דעם וועג פון די נייע טעריטאריאליסטישע זוכענישען.

א) די אין גרויסען־מאסשטאב פערטראכטע קאלאניזאציע פון ארגענטינע האט זיך נישט איינגעגעבען. זי איז פאקטיש געפיהרט געווארען אהן דעם אקטיווען אנטייל פון פאלק, אהן א וועלכען נישט איז קלארען נאציאנאלען אדער סאציאלען אידעאל. עס איז געווען ווייניג וואס בארא̈ן הירש האט געהאט א געוויסען אידעאל־בילד אין זיין פארשטעלונג און עס איז נישט געווען גענוג דאס געלד אליין וואס ער האט געשטעלט אין דינסט פון דער זאך. אהן דער לעבעדיגער אקטיוויטעט פון דעם פאלק האט נישט געקענט ארויסקומען עפעס אנדערש ווי א צדקה־געביידע אהן א פונדאמענט און א דאך.

ב) ביי דעם אויפבוי פון ארץ ישראל איז עס געווען גאר אנדערש. עס איז געווען די אקטיווסטע מיטארבייט פון די פאלקס־מאסען; עס שפרודעלט עד היום מיט דער שעפערישער, חלוצישער ענערגיע פון דער ציוניסטישער יוגענד. א אידעאל פיהרט זיי פאראויס, א פלאנמעסיגע ארבייט פיהרט אונטער יסודות אונטער דעם נייעם בנין. אבער גראד די גרויסע היסטארישע פלענער ביים אויפבוי האבען אריינגעבראכט אנדערע שוועריגקייטען. עס האט זיך אריינגעמישט די פאליטיק, דער ציוניזם איז געקומען מיט אפענעם פערלאנג צו שאפען א יודישע מלוכה מיט א קלאר אויסגעשפראכענע יודישער מעהרהייט אין לאנד. אבער פאלעסטינע איז נישט געווען קיין פוסט לאנד; עס איז א געפלעכט פון פעלקער, אינערליכע קאמף־אינטערעסען און דרויסענדיגע אימפעריאליזמען.

דער אויפבוי פון פאלעסטינע וועט זיך נישט אפשטעלען צוליב די און אנדערע שוועריגקייטען, אבער — די קאלאניזאציע אהין ענטפערט נישט היינט צו־טאג אויף דער ברענענדיגער נויט פון די יודישע מאסען. מיט פיבערהאפט־פערשמאכטע אויגען קוקען זיך צענדליגער טויזענטער אריין אין דעם וועג קיין א"י. אבער דער וועג איז פערשפארט. עס מוז געפיהרט ווערען א קאמף פאר איהם. מוז דערפאר געבוירען ווערען דער טעריטאריאליסטישער געדאנק: נישט אלס קאנקורענץ צו דער ציוניסטישער בעוועגונג, ווערט געבוירען סטיכיש א טעריטאריאליזם, וועלכער וויל נישט זיין א נאציאנאל־פאליטיש סיסטעם, וואס בעקעמפט ראשית כל די אנדערע, כדי צו פערנעהמען א פלאץ אויף דער יודישער גאס. ווערט געבוירען א שטרעבען צו זוכען און געפינען א טעריטאריע טאקע מיט גרויסע, דורכאויסיגע פראדוקטיווע ישובים, אבער אהן וועלכע נישט איז פאליטישע פאדערונגען. זאלען זיין ישובים מיט אויטאנאמע יודישע רעכט און ווירטשאפט, קולטור און שטייגער־לעבען, אבער אהן פאליטישע פערמעסטונגען געגען דעם מלוכהשען באלעבאס פון די נייע לענדער. די קאטאסטראפאלע יודישע לאגע פערלאנגט עס! ווערט דערמיט לייכטער דער וועג פון זוכענישען.

ג) די קאלאניזאציע קיין בירא־בידזשאן האט רוכט זיך, געזאלט גיין גאר פשוט, אין הייבטיגען רוסלאנד איז נישטא קיין שום געפלעכט פון פיינדליכע פעלקער אין פאליטישע ליניעס.

אקארשט, האט די מאסקווער רעגירונג דערקלערט די יודישע געגענט פון בירא־בידזשאן אלס א יודישע נאציאנאלע אויטאנאמע געגענט. דאס זאל בעדייטען אז דאס גאנצע לאנד גיט צו א בעזונדערען וואנ: דער יודישער קאלאניזאציע אהינצו. אבער — די ווערט נישט דורכגעפיהרט צוליב די ... [illegible] פון דעם יודישען הארע־אשביק; איהרע צילען זענען אנדערע. איז א פיינטליכען א־טיקעל לכבוד דעם נייעם דעקרעט שרייבט וועגען דעם דער „עמעס". „דאס אריינציהען די יודישע ארבייטער אלס איבערוואנדערער קיין בירא־בידזשאן קען מען איצט נישט בעטראכטען בלויז מיט דער נויטיגקייט צו בעהעלפען די דאזיגע מענשען צו פראדוקטיווער ארבייט, ווייל גאר מאמענט איז שוין צום גרעסטען טייל געלעזט... פאר יעדען בעוואוסטזיניגען אנטיילנעהמער פון דער סאצ.־בויאונג איז קלאר ווי דער טאג די וויכטיגקייט צו בעשיצען אונזער ווייטען מזרח געגען יעדער אינטערווענציע, איינער פון די הויפט־מאמענטען דערביי איז די נויטיגקייט וואס מעהר געדיכט צו בעזעצען די הארטיגע געגענט מיט זיכערע, אויסגעהאלטענע עלעמענטען". אלזא: בירא־בידזשאן ווערט געבויט צוליב מיליטעריש־פאליטישע צוועקען. ס׳איז קיין וואונדער נישט פאר־וואס די רוסישע יודען רייסען זיך נישט אהין. פאר אויסלענדישע יודען קומט די געגענט בכלל נישט אין בעטראכט דערווייל.

מען זאל לערנען פון די אלע דערפאהרונגען ביי יודישער גרויס קאלאניזאציע, אויב נייע טעריטאריאליסטישע פלענער, — זאלען זיי געבויט ווערען נישט אויף צדקה־פרינציפען. זיי זאלען געטראגען ווערען פון א פרייער פאלקס־בעוועגונג, וועלכע שטייט נישט און קיין שום דינסט צו קיין שום מלוכה, זי זאל נישט שטעלען פאר זיך קיין פאליטיש־מלוכהשע צוועקען, אויסער דעם פערלאנג נאך גרויסע יודישע קבוצים, זי זאל זיין א בעוועגונג געבויט פון אנהויב אן אויף קאאפעראטיווע און חלוצישע יסודות.

איז דאס מעגליך אין אונזער צובראכענער צייט? אונז דוכט אז ס׳איז נויטווענדיג, און ווען נויטווענדיג, מוז עס ווערען מעגליך. איצט איז אפשר די ריכטיגע צייט פאר אזא טעריטאריאליסטישער בעוועגונג. די וואונד פון דער יודישער טראגעדיע איז היינט אויפגעריסען פאר די אויגען פון דער גאנצער וועלט. מען קען נישט אפווענדען די בליקען פון אט דער וואונד. ס׳איז נויטיג אז די יודישע מאסען זאלען געפינען אין זיך נישט נאר יאוש, נישט נאר עקשנות, נאר ווייט־געהענדיגע ענערגיע, זיי וועלען צווינגען די וועלט צוצוהערען זיך צו זיי. מען טאר אבער נישט פערלירען קיין צייט, מען טאר נישט ווארטען אויף אזעלכע קלעפ, נאך וועלכע עס וועלען זיך נישט הויבען אפילו קיין הענט.

די טעג האט אין דעם ענגלישען „דיילי העראלד" דער אלטער ד"ר גאסטער געשריבען וועגען דעם: „א לאנד מוז געפונען ווערען, וואס זאל קענען אריינבעהמען 3—4 מיליאן מיט ברייטערע מעגליכקייטען פאר דער צוקונפט. ווייל מיליאנען יודען קענען קערבאפט ווערען פון א נייעם וואולקאנישען אויסברוך פון נאציאנאליסטישער משוגעת... איז דאס פאנטאסטיש. אוממעגליך? איך האב געזעהן אזעלכע ווערטער מיט פופציג יאהר צוריק אז איך האב אנגעהויבען דעם קאמף פאר ציוניזם. אבער מיר האבען עס דורכגעזעצט. געלד? אויב מען קען געפינען טויזענטער מיליאנען אויף צושטערונגען, חורבנות און הריגות פון פערציג מיליאן מענשען וועט מען זיכער קענען געפינען 20—30 מיליאן אויף צו ראטעווען 3—4 מיליאן מענשען".

(צ. נ. פ.)

דאקומענטע וועגען דער ענטוואפנונג

צו דער בעגייטער סעסיע פון דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ

אין זשענעווע האט זיך נעכטען געעפענט די סעסיע פון דער הויפט־קאמיסיע פון דער ענטוואפנונגס־קאנפערענץ. די קאמיסיע דארף פעסטשטעלען אפיציעל די רעזולטאטען, וואס זענען דערגרייכט געווארען פון זינט די קאנפערענץ איז טעטיג. דער סך־הכל איז זעהר א טרויעריגער, אזוי, אז די איצטיגע סעסיע רופט מען אייגענטליך אן די לויה פון דער קאנפערענץ. ווי ווייט טרויעריג עס זענען די רעזולטאטען פון דער קאנפערענץ, בעשטעטיגט נאכאמאל דאס „בלויע בוך" וועגען איהרע ארבייטען, וואס עס האט ארויסגעגעבען איצט די פראנצויזישע רעגירונג.

אין בוך זענען אריין די דאקומענטען, וואס בעציהען זיך צו דער צייט פון אקטאבער 1933, דאס הייסט פון זינט דייטשלאנד איז ארויסגעטראטען פון פעלקערבונד און פון דער ענטוואפנונגס־קאנפערענץ. די דאקומענטען ענטהאלטען נישט קיין בעזונדערע סענסאציעס. נאר צוזאמענגעפאסט אינאיינעם ווארפען זיי א העל ליכט אויף די אונטערהאנדלונגען, וואס זענען געפיהרט געווארען דורך די בעזונדערע מלוכות, מיט׳ן ציל צו לינדערען די געגענזאצען און האבען נאר פערשארפט די ווידערשפרוכען.

דאס בוך הויבט זיך אן מיט די ערקלערונגען, וואס זענען אפגעגעבען געווארען דורך די פארשטעהער פון די מלוכות אויף דער היסטארישער זיצונג פון 14. אקטאבער, ווען דייטשלאנד איז ארויסגעטראטען פון דער קאנפערענץ. ס׳האט דעמאלט געהאלטען דערביי, אז עס זאל קומען צו א פערשטענדיגונג. נאך לאנגע אונטערהאנדלונגען איז מען געהאט געקומען צו א הסכם וועגען דער באזע, אויף וועלכער עס זאלען געפיהרט ווערען די ווייטערדיגע ארבייטען פון דער קאנפערענץ און ס׳זאלען אדורכגעפיהרט ווערען די רעדוקציעס פון די בעוואפנונגען. און ווען דייטשלאנד וואלט נישט געווען דעמאלס בעוויזען איהר אמת׳דיג פנים, ערקלערענדיג פלוצים, אז זי טרעט ארויס פון דעם פעלקערבונד און פון דער קאנפערענץ, דאן וואלט דער גורל פון די ענטוואפנונגען געווען גאר אנ׳אנדערער. גאנץ מעגליך, אז ביים איצטיגען מאמענט וואלט שוין געווען אונטערגעשריבען א קאנווענץ פון די מלוכות.

מיט איהר האנדלונג האט די דייטשע רעגירונג אפען געגעבען צו פערשטיין, אז זי קערט נישט וועגען ענטוואפנונג, נאר וועגען בעוואפנונג. אין דער דעקלאראציע, וועלכע דער ענגלישער אויסערן־מיניסטער סיימאן האט געהאט דורכגעלייענט אין נאמען פון ענגלאנד, פראנקרייך און די פעראייניגטע שטאטען, איז אנגעוויזען געווארען, אז וועגען א באלדיגער פערגרעסערונג פון דייטשלאנדס בעוואפנונגען קען נישט זיין קיין רייד, און אז די מיליטערישע כוחות פון די אנדערע לענדער וועלען רעדוצירט ווערען נאך א געוויסער צייט פון אויספרובען די ערנסטקייט פון די דייטשע פערזיכערונגען וועגען זייער פרידליכקייט. אבער אט דעם בערינג האט דייטשלאנד נישט געוואלט בשום אופן אננעמען און האט איבערגעריסען מיט זשענעווע.

דעמאלט האט זיך אויסגעדאכט, אז דער שריט פון דייטשלאנד איז גלייך זעלבסטמארד. אבער אין דער ווירקליכקייט האט זיך ארויסגעוויזען, אז דייטשלאנד איז נישט נאר נישט געווארען איזאלירט, נאר פערקעהרט, אין בעזונדערע אונטערהאנדלונגען מיט די מלוכות, האט דאס דריטע רייך געהאט מעהר ערפאלגען. די דאקומענטען פון „בלויען בוך" דערמאנען, ווי ענגלאנד האט לויטען אויסדרוק פון טשעמבערלענען אנגעהויבען נאכלויפען דייטשלאנד נאכדעם ווי דאס דריטע רייך איז ארויסגעטראטען פון דער קאנפערענץ און פון פעלקערבונד. לכתחילה האט מען גאנץ ערנסט געמיינט אין לאנדאן, אז אויב מען וועט די דייטשען געבען הנחות, וועלען זיי צוריקקומען קיין זשענעווע. אבער די האפנונג האט זיך ארויסגעוויזען פאר א פוסטע, און נישט קוקענדיג דערויף, איז ענגלאנד איינגעגאנגען אויף הנחות לגבי היטלערן, זייענדיג מסכים אויף א געוויסע פערגרעסערונג פון דער דייטשער בעוואפנונג.

פון די דאקומענטען איז צו זעהען, אז די ענגלישע רעגירונג האט זיך בעמיהט מיט אלע מעגליכקייטען צו ווירקען אויך אויף פראנקרייך איינצוגעהן אויף א קאמפראמיס אין דער פראגע פון דייטשלאנדס בעוואפנונג. ענגלאנד האט געוואלט אפילו אנהויבען מיט פראנקרייך אונטערהאנדלונגען וועגען גאראנטיעס, אז די קינפטיגע קאנווענץ פון ענטוואפנונגען, וואס וועט געשלאסען ווערען מיט דייטשלאנד וועט אויסגעפיהרט ווערען. פון די דאקומענטען איז קלאר, אז די פראנצויזישע רעגירונגען זענען געבליבען הארב ביי זייערע פאזיציעס אין דער פראגע וועגען נישט דערלאזען צו קיין פערגרעסערונג פון די דייטשע בעוואפנונגען.

דייטשלאנד בעוואפנט זיך אפען און פיבער־האפט. דאס זעלבע טוען נאטירליך אלע אנדערע מלוכות. דער ענטוואפנונגס־קאנפערענץ וועט אויס קומען נאר צו בעשטעטיגען דעם דאזיגען טרויעריגען פאקט.

די בעדייטונג פון אנטיסעמיטיזם

פארטראג פון א פראנצויזישען פובליציסט

דאס פראנצויזישע וואכענבלאט „לי" ברענגט אויסצוגען פון דער אינטערעסאנטער פארלעזונג וועגען דער בעדייטונג פון אנטיסעמיטיזם, וואס איז די טעג געהאלטען געווארען דורך דעם בעקאנטען פראנצויזישען פובליציסט און סאציאלאג זשיליען בענדא אין פאריז.

דער לעקטאר האט געגעבען א וויסענשאפטליכען אנאליז פון די ארגומענטען, אויף וועלכע עס שטיצט זיך דער טעארעטישער אנטיסעמיטיזם און האט בעוויזען זיין נישט אויסגעהאלטענקייט. דעם אנטיסעמיטיזם קען מען נאך פערשטיין, זאגט בענדא, אלס זאאלאגישען אינסטינקט, אבער אונטערפיהרען אונטער דעם אנטיסעמיטיזם א לאגישען גרונד איז נישט מעגליך.

דער ערשטער ארגומענט פון די אנטיסעמיטען איז, אז די יודען האבען נישט קיין פאטערלאנד... די אנטיסעמיטען בעהויפטען נישט, אז די יודען זענען נישט לאיאל לגבי דעם לאנד, וואו זיי וואוינען: דער קריג האט די דאזיגע אויסגעטראכטע מעשה צושטערט. די אנטיסעמיטען זאגען נאר, אז די יודען פיהלען נישט קיין ארגאנישען בונד מיט דעם באדען אויף וועלכען זיי לעבען און אינאיינעם מיט דער ליבע צו זייער היימאט האבען נאך די יודען אנ׳אנציהונג צו עפעס אנ׳אלמענשליכען פאטערלאנד.

דאס איז אפשר ריכטיג, זאגט בענדא, די יודען זענען מעהר אדורכגעדרונגען מיט הומאניטאריזם, ווי אנדערע פעלקער: דאס איז די ירושה, וואס די יודען האבען בעקומען פון די נביאים. פון אט דעם שטאנדפונקט איז דער אנטיסעמיטיזם א קאמף פון נאציאנאלען עגאאיזם געגען דעם אוניווערסאליזם. מען דארף נישט פערגעסען, אז דער נאציאנאליזם פערפאלגט ביים היינטיגען טאג דעם יודישען אוניווערסאליזם נישט בלויז ביי די יודען, נאר אויך ביי די קריסטען, א שטייגער; די פערפאלגונגען געגען די קריסטליכע קירכעס אין איצטיגען דייטשלאנד.

דער צווייטער פארוואורף, וועלכען די אנטיסעמיטען רוקען ארויס געגען די יודען, דאס איז זייער צוזאמענבונד מיט דעמאקראטיע, מיט סאציאליזם און מיט מארקסיזם.

אויב מען זאל פערשטיין דעם פארוואורף אין דעם זין, מיינט בענדא, אז די יודען פיהלען א בעזונדערע נייגונג צו סאציאלע לעהרעס, וואס זענען געבויט אויף גערעכטיגקייט, דאן איז דער פארוואורף א ריכטיגער. עס איז זיכער א סאציאלע אונגערעכטיגקייט בעליידיגט טיף דאס יודישע געפיהל און דאס איז נאך איין ירושה פון די נביאים. דער יוד פיהלט זיך געטראפען פון דער סאציאלער נישט גלייכהייט אפילו אין דעם פאל, ווען ער אליין געהערט צום פריווילעגירטען קלאס. און דאס האלט דער אנטיסעמיטיזם פאר א בעזונדערס שטארקען סקאנדאל. אין דער הינזיכט איז דער אנטיסעמיטיזם א מרד פון מענשען, וועלכע ציהען ריוווחים פון אונגערעכטיגקייט, געגען די מענשען, וועלכע טרעטען ארויס געגען דער דאזיגער אונגערעכטיגקייט.

דער דריטער פארוואורף איז: די יודען זענען פחדנים.

אפילו די אנטיסעמיטען בעהויפטען נישט, אז די יודען האבען מורא פאר׳ן טויט: דאס גאלדענע בוך פון די סינאגאגעס קאן וועגען דעם דערציילען פיל שיינע זאכען. ניין, די אנטיסעמיטען בעהויפטען, אז יודען גייען אין געפאהר נאר דעמאלט, ווען אנדערש קאן מען נישט האנדלען, די יודען ווילען נישט פיהרען קיין לעבען פון געפאהרען. דא ווערט דער אנטיסעמיטיזם פערוואנדעלט אין א קאמף פון ראמאנטיזם געגען ראציאנאליזם, דעמוקלעבען ראציאנאליזם, וועלכער האט זיין שורש פונקט אזוי אין יודענטום ווי ביי די אלטע גריכען. לאמיר זיך דערמאנען דעם גריכישען פילאזאף פלאטאן, וועלכער פלעגט פעראורטיילען די טאפפערקייט, וואס נעהמט זיך נישט פון שכל, נאר פון ליידענשאפטען.

לויט דער מיינונג פון בענדאן שטאמט דער אנטיסעמיטיזם נישט פון פערשטאנד, נאר פון געפיהל. מיר הא̈בען דא צו טון מיט צווייערליי געפיהלען:

ערשטענס, קנאה, האס פון טויגעניכטסען צו א ראסע, וועלכע ווערט פון זיי געהאלטען פאר א שטארקערע.

און צווייטענס, דער ווילען צו בעווייזען די אייגענע איבערלעגענהייט איבער עפעס א צווייטען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך
טז
30
סיון תרצד

מאי
זון-אויפגאנג 3.23
זון-אונטערגאנג 7.44

מעשה לאדזער האנדעלס-באנק

וויל זיך נאך אלץ נישט לאזען פערענדיגען

ווייטערדיגע סענסאציעס פון בעאמטען, קאציק

(2) בשעתו האט זיך שטארק בעטומעלט מיט'ן בעאמטען פון דער לאדזער האנדעלס-באנק סערגיוש קאציק, וועלכער איז דורכן היגען קרייז-געריכט פערמשפט געווארען אויף 2 יאהר טורמע פארן צואייגענען זיך 25,000 זלאטעס פון דער אנגערופענער באנק.

קאציק האט אפעלירט און מיט עטליכע חדשים צוריק איז דער אפעלאציע-פראצעס פארגע-קומען אין ווארשא.

אויף דעם דאזיגען פראצעס האט קאציק אפ-געגעבען א סענסאציאנעלע ערקלערונג, דאס די 25 טויזענד זלאטעס האט ער זיך נישט צוגעאיי-גענט, נאר לויטן אויפטראג פון דער באנק-דירעק-ציע האט ער דאס געלד פערנוצט אויף איבער-צוקויפען פינאנץ-בעאמטע, וועלכע האבען אדורכ-געפיהרט א קאנטראלע פון די באנק-ביכער.

אזוי ווי קאציקס פערטיידיגער אדוו. אויאז-דאווסקי פון ווארשא האט זיך אונטערגענומען צו דערגיין דעם אמת אין דער געשיכטע, האט דאס געריכט מסכים געווען אויף זיין פארשלאג צו אויספארשען נאך א רייה עדות, וואס וואוינען אין לאדז.

אין שייכות דערמיט זענען קאציקס אקטען איבערגעשיקט געווארען אין לאדזער שטאט-געריכט, און נאך דעם ווי אייניגע עדות זענען שוין בשעתו פערהערט געווארען — איז נאך געבליבען צו פער-הערען די העכערע בעאמטע פון דער באנק: מ. ווינטערן און עדווארד זאזשיצקין.

נעכטען האט, אלזא דאס, שטאטישע געריכט פערהערט עדווארד זאזשיצקי'ן. דעם פערהער האט אדורכגעפיהרט דער ריכטער טאדורסקי און אנווע-זענד זענען געווען: קאציקס פערטיידיגער, אדוו. אויאזדאווסקי פון ווארשא און דער בעפולמעכטיג-טער פון דער האנדעלס-באנק אדוו. ציגאנסקי.

אין אנהויב האט זאזשיצקי דערקלעהרט, דאס ער האט געהערט בשעתו, ווי דער איצט שוין פערשטארבענער דירעקטאר פון דער באנק שול-בארסקי האט געטענהט, אז קאציק וואלט געקאנט גוט גענבען, ווען ער וויל אדורכפיהרען געוויסע דיסקרעטע עסקים פון דער באנק.

אדוו. אויאזדאווסקי: — אין וואס זענען בע-שטאנען די דאזיגע „דיסקרעטע עסקים" ?

דער עדות: — אינם אדורכפיהרען כל'ערליי נישט-דערלויבטע אפעראציעס. קאציק האט געהאט די אויפגאבע צו פערטושירען גרעסערע רווחים פון דער באנק. ער האט גערעדט צו די פערטרויליכע מענשען און געארבייט אין הסכם מיט דער די-רעקציע פון דער באנק.

אדוו. ציגאנסקי: — ווער האט קאציק'ן אנ-גאזשירט צו דער ארבייט ?

דער עדות: — דער דירעקטאר שולבארסקי. קאציק האט לכתחילה געהאט א נאמען פון א לוי-טישען מענשען, אבער נאך דער ענדערונג אין דער דירעקציע זענען צווישען איהם און איהר ענטשטא-נען מיספערשטענדענישען.

אדוו. ציגאנסקי: — צי האט דער עדות געוואוסט וועגען איינפיהרען אין דער באנק פיקטיווע קאנטעס ?

דער עדות: — איך האב וועגען דעם גע-וואוסט. קאציק האט טאקי געהאט די אויפגאבע צו טושירען פאר די באנק-קליענטען די דאזיגע פיק-טיווע קאנטעס. אין אלגעמיין איז מיר בעקאנט, אז קאציק'ן פלעגט מען ארויסגעבען פערשידענע „געהיימע" אויפטראגען בנוגע דעם גנבישען פון די באנק-פאנדען.

ווייטער האט דער עדות זאזשיצקי דערציילט אז קאציק איז געווען זיינער א גוטער פריינד, בעת זיי האבען ביידע געארבייט אין דער באנק, אז ער, זאזשיצקי האט אויפגעהערט אין דער באנק צו ארבייטען, איז די פריינדשאפט זייערע קאלטער געווארען, און קאציק האט איהם אפילו אויסגעמיטען, ווייזט אויס, מחמת שרעק און חשד, ער זאל נישט איבערדערציילען אין דרויסען, וואס ער האט פון איהם געוואוסט...

איינמאל האט קאציק אפילו יא געפרובט מיט איהם ווערען צוריק „פשיאטשעל", און איהם פערבעטען אויף א גאר רייכער סעודה אין א רעסטאראן, וואו ער האט ביי איהם געפרובט אויס-פועלן אין נאמען פון דער באנק-אנפיהרונג, ער, זאזשיצקי, זאל „געווינען" פאר דער באנק זיינעם א פריינד — א פינאנץ-רעווידענט... קאציק האט עס אבער ביי איהם נישט געפועלט.

אדוו. אויאזדאווסקי: — צי ווייסט דער עדות וועגען דעם, אז די פירמע בידערמאן האט זיינערצייט געקויפט 200,000 דאלאר אין דער האנדעלס-באנק ?

דער עדות דערקלעהרט, אז ער האט עס נעוואוסט, און אויך — אז פון דער טראנזאקציע האבען געליטען די אקציאנערען פון דער באנק. בכלל — דערציילט ער — איז די אנפיהרונג פון דער באנק געווען א פיינדליכע לגבי די מלוכה-פינאנצען. ער ווייסט אויך צו דערציילען, אז מ'האט דארט פערבארגענט און פערניכטעט ביכער, (בפרט אין יאהר 1930) אז זיי זענען פאלש גע-פיהרט געווארען א. א. וו.

דערמיט האט זיך געענדיגט דער פערהער פונם עדות זאזשיצקי.

דער טערמין פון ווינטערס פערהער איז נאך נישט בעשטימט געווארען.

מ'נעהמט זיך צו די כולי-גאנעס

עס איז די העכסטע צייט מ'זאל מיט זיי לערנען דרך-ארץ

(2) די לאדזער זיכערהייטס-מאכט אינפאר-מירט אונז אין שייכות מיט די לעצטע אפטע גע-שלעגען און גאסען-אוואנטורעס — צוליב וואס די זיכערקייט פון די לאדזער בירגער איז שטארק אפגעשוואכט געווארען — איז די לאדזער זיכער-הייטס-ארגאנען ארויסגעגעבען געווארען א פער-ארדנונג שטרענג צו בעהאנדלען די אלע אוואנטו-רע-פאלען.

די שולדיגע אין ארויסרופען די אוואנטורעס אדער אין אנטיילנעמען אין די גאסען-געשלעגען וועלען אויפן ארט ווערען ארעסטירט און איבער-געגעבען צו דיספאזיציע פון אויספארשונגס-אמט.

אומאפהענגיג דערפון וועט געפיהרט ווערען א גענויע רעגיסטראציע פון די סקאנדאליסטען, בכדי פעסטצושטעלען, צי ס'חזרט זיך נישט ביי זיי איבער דאס סקאנדאלעווען און שלאגען.

הלוואי זאל עס העלפען, ווארום אז עס זאל אזוי ווייטער געהן — וועט אנ'אנשטענדיגער שטילער מענש האבען מורא ארויסצוגיין אין גאס.

פריהער — שפעטער

וועט דער „נאדקאנטינגענט" גענומען ווערען צו מיליטער-דינסט

(2) לויט ווי מ'אינפארמירט אונז פון לא-דזער פ.ק.או. איז די פראגע פון איינקערופערן אין די מיליטער-רייהען די צוזיגערופענע „נאדקאנטי-גענטנע". — וועלכע געהען ערשט נאכן 25-יעה-ריגען עלטער אויטאמאטיש איבער אינ'ם רעזערוו, און קאנען ביז דאן צו יעדער צייט איינגעקער פערט ווערען אין מיליטער — וועט אקרוב דעצי-דירט ווערען אין דער הינויכט, אז דער יאהרגאנג 1911 וועט גערופען ווערען אין מיליטער צוזאמען מיטן יאהרגאנג 1914, און דער יאהרגאנג 1912 צוזאמען מיט'ן יאהרגאנג 1915.

דאס שטייט אין שייכות דערמיט, וואס די צוזיגערופענע מיליטער-יאהרגענג וועלען פערהעל-טענישמעסיג געבען א קלענערען קאנטיגענט, און בכדי דעם דאזיגען קאנטינגענט צו פערפולען וועט ענטשטיין די נויטווענדיגקייט צו נעמען אין מילי-טער די „נאדקאנטיגענטנע".

עס איז כדאי צו בעמערקן, אז בעת ס'זענען גערופען געווארען די יאהרגענג 1911 און 1912 זענען א סך פערזאנען אנערקענטע פאר דינסט-פעהיג נישט איינגעקערפערט געווארען אין מילי-טער מחמת דער קאנטיגענט איז פול געווען. זיי זענען פערשריבענט געווארען אין „נאדקאנטינגענט" און אין דער צוקונפט וועלען זיי פערפולען דעם קאנטינגענט פון 1914 און 1915.

אויפגעטרענט זיך דעם בויך און איבערגעשניטען די אדערן פון די הענד

שוידערליכער זעלבסטמארד פון אנ'ארבייטסלאזען

(2) אין זיין אייגענער וואוינונג אויף אלעע 1 מאי 32 האט נעכטען א סוף געמאכט צו זיין יונג לעבען דער 24-יעהריגער ארבייטסלאזער יאן קענדזשאק.

נישט געפינענדיג א לענגערע צייט קיין אר-בייט, האט קענדזשאק פערטרונקען זיין פערצווייפ-לונג אין ביטערן טראפען. אבער דאס האט סוף כל סוף נישט געהאלפען.

נעכטען, געפינענדיג זיך אין א שכור'ן צו-שטאנד, האט ער זיך פערשלאסען אין דער שטוב, ארויסגענומען פון דער שאנק א גרויס קיכען-מעסער און דאס זיך אריינגעזעצט אין בויך, הגם די מעסער-וואונד איז געווען גענוג שרעקליך, האט דער זעלבסטמערדער נאך נישט געהאט פערלוירען דאס בעוואוסטזיין און, אלס צולאג, זיך נאך איבערגעשניטען די אדערן פון ביידע הענד.

קענדזשאק איז לסוף אנידערגעפאלען אין א טייך בלוט און פערלירענדיג דאס בעוואוסטזיין, גענומען אימה'דיג קרעכצען, א דאנק וואס די שכנים זענען זיך צונויפגעלאפען און אלארמירט די „גיכע הילף".

אין א האפנונגסלאזען צושטאנד איז דער זעלבסטמערדער אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

מיט פולע רעכט פון רעגירונגס-גימנאזיום (Kategorja A)

מעדכען-גימנאזיום

און פריוואטע פאושעכנע שולע

פון מאריע האכשטיין

טעל. 214-27 — 23 וואולטשאנסקא 23 — טעל. 214-27

איינשרייבונגען אין די גימנאזיאל-קלאסען, ווי אויך אין די פאושעכנע שולע נעהמט אן דער סעקרעטאריאט טעגליך (חוץ שבת און יו"ט) פון 9 ביז 2 און פון 4 ביז 6.

גבאים פון שוהלען און בתי-תפלות דארפען זיך מעלדען אין ראבינאט

די גבאים פון שוהלען, שטיבלעך, בתי-מדרשים און בתי-תפלות ווערען געבעטען זיך צו מעלדען אין ראבינאט היינט ביז 12 פארמיטאג.

פאבאר פון יאהרגאנג 1913

היינט, מיטוואך, דעם 30-טען מאי ה. י. 8 אין דערפריה דארפען זיך שטעלען צו דער מילי-טער-איבערזיכט פאר דער פאבאר-קאמיסיע, נומ. 1 (פיעטריקאווער 89) די פאבאר-פליכטיגע פון יאהר-גאנג 1913, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 קאמיסאריאט מיט די אותיות:

L Ł M N O

פאר דער פאבאר = קאמיסיע, נומער 2 (פיעטריקאווער 89) קווער-אפיצינע, צווייטער שטאק, די פאבאראוועס פון יאהרגאנג 1913, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 10-טען קאמיסאריאט מיט די אנפאנג=אותיות:

K Ł M N O P R

פאר דער פאבאר = קאמיסיע נומער 3 (פיעטריקאווער 165) די פאבאראוועס פון יאהר-גאנג 1911, קאט. B און וואוינען אויפ'ן שטח פון 1-טען, 7-טען און 10-טען קאמיסאריאטען

אויף אלע אותיות:

מארגען, דאנערשטאג, ווערט צוליב חגא נישט אמטירט.

די פאבאראוועס דארפען האבען ביי זיך א פערזענליכען דאקומענט, אדער אנ'אויטענטיש-קייט-שיין מיט א פאטאגראפיע, א רעגיסטראציע-שיין, אנ'אדראטשעניע-קארטע, א שול-שיין און א פאך-בעשטעטיגונג.

קאנטראלען אין די בעקערייען אויף באלוט

(א) אין שייכות דערמיט, וואס ס'שרעפט אפט, אז אין געבעקס (ספעציעל פון די באלוטער בעקער-רייען) געפינען זיך פערשידענע צומישונגען און צום באקען ברויט ווערט בענוצט זאלץ פאר בהמות, ווע-לען אין די נאהענטסטע טעג אדורכגעפיהרט ווערען קאנטראלעס אין די דאזיגע בעקערייען.

עגמת-נפש פון א נישט-געדעקטען טשעק

(א) דער לעמבערגער סוחר אהרן בילינדער האט געשלאסען א טראנזאקציע מיט דער לאדזער פירמע בערנארד סאכנאווסקי און האט איהם גע-געבען אלס דעקונג א טשעק אויף 1000 זל. צאלבאר אין א לעמבערגער באנק. דער טשעק איז אין טער-מין נישט געצאהלט געווארען, און דער אויסשטע-לער איז צוגעצויגען געווארען צו געריכטליכער פער-אנטווארטליכקייט.

דאס געריכט האט בילינדערן פע"משפט אויף 8 חדשים. די שטראף איז איהם אפגעלעגט געווא-רען, חוץ דעם מוז בילינדער בעצאהלען טויזענד זל. שטראף און זאפארט אויסקויפען דעם טשעק.

מעשה שבכל יום

מיט סטעפאניא וויראזשנא איז געווען נארגישט וויראזשנע...

(2) סטעפאניא וויראזשנא, א פערציג-יעהריגע דאמע פון סובאלסקא 18. אין עהערנעכטען שפעט איז אוועקגעגאנגען אהיים אליין.

איז א געוויסע מאמענט האט צו דער ווי-ראזשנע זיך צוגערוקט א פע"שוין, וועלכער האט אהן א ווארט רעדען איהר דערלאנגט א זעץ מיט אנ' איזערנעם שטאנג איבערן קאפ.

דער קרבן פון כוליגאניזם האט פערלוירען דאס בעוואוסטזיין און דער אנפאלער איז בעלם גע-ווארען.

אפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט בייגאַכט דיזשורירען: ק. לײַנוויטער (פרייהייטס-פּלאַץ 2), י. האַרטמאַן (מלינאַרסקע 1), וו. דאַניעלעצקי (פּיעטריקאַווער 127), א פּערעלמאַן (ציגעל-גאַס 32), י. צימער וואָלטשאַנסקא 37), פ. וואַיטשיצקי (נאַפּיורקאָווסקיעגאָ 27).

פּראָטעסט - אקציע געגען דער בעגרעניצונג פון דער עליה קיין ארץ-ישראל

אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע בעגרענצונגען פון דער עליה קיין ארץ-ישראל דורך דער א"י-רעגירונג און בכדי צו אונטערשטיצן די פּראָטעסט-מאַניפעסטאַציע פונ'ם ישוב אין ארץ-ישראל, האָט די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע בעשלאָסען איינצואָרדנען מאָרגען, דאָנערשטאָג אווענד פּראָטעסט-פערזאַמלונגען: אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (שרודמייסקא 29) אין לאָקאַל פון „וויזאָ" (שענקעוויטשא 26) אין „החלוץ הכלל ציוני" (פּיאָטרקאָווסקא 86) אין „בני ציון" (רזשגאָווסקא 7), אין „דורשי ציון" לאַגעוויניצקא 16) מיט רעדעס וועלען אויסטרעטען: דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט, רעד. י. אונגער, משה לימאַן, פּרוי דענט. מ. רעזניק, פּרוי ב. סעקטאָר משה קאַרא, צבי ריגגאַרט א. א.

פּערזענליכעם

צוליב פּערשידענע קלאַנגען וואָס האָבען זיך פערשפּרייט אין שטאָט ערקלערען מיר, אז ד"ר שיפמאַן איז שוין פולשטענדיג געזונד און בעהאַנדעלט שוין אויף קראַנקע ווי געוועהנליך.

„צביה גליימאַן עט זאהן"...

דערוויַיל איז געמשפּט געוואָרן בלויז די מוטער

(א) די „פירמע" האָט געאַרבייט אַזוי:

מ'פלעגט נעמען אַנאָנסען אין די צייטונגען, אז מ'זוכט דינסטמיידלעך, ניאַניאַנעס וכדומה, און אז עס האָבען זיך געמעלדן שיינע יונגע אַרבייטס-לאָזע מיידלעך, האָט מען זיי געגעבען „אַ רבייט" אָבער פון גאַר אנ'אַנדער מין, ווי דהיינו — שאַנד אַרבייט אויף זייער הייזעל אויף פּיעפּשאָווא 15...

געפירט האָט דאָס „געשעפט", וואָס האָט שטאַרק אויסגעניצט די אומגליקליכע מיידלעך די 50 יאָהריגע צביה גליימאַן מיט איהר זוהן, וועלכענס עובדה עס איז געווען צו „אָפּיעקעווען" זיך מיט די מיידלעך און צו שאַפען „געסט".

די מוטער האָט נעכטן בעקומען פון געריכט א פסק — א יאָהר טורמע, און דער זוהן וועט זיך האָבען צו פערענטפערן בעזונדער.

אומגליקס-פאַל מיט 3 ארבייטער

(א) אין הויף פון כעמיקאַלען-לאַגער פון סאַלאַמאַן לעווינסאָן (אויף וואַרנאַ 12—14) האָט געכטען פּאַסירט אַ שווערער אומגליק ביים אויסלאָדען הונדערט-ליטערדיגע בוטליעס מיט שוועבעל-זויער.

איין בוטליע האָט זיך אַרויסגעגליטשט פון די הענט פון די אַרבייטער און זיך צובראָכען.

די ברענענדיגע פליסיגקייט האָט זיך צושפּריצט און שווער אָפּגעבריהט די דריי אַרבייטער: מאַריטשין טאָטשעק, סטעפאַן סאָבטשאַק, און דעם 62-יעהריגען קאַזשימיעזש קורטשעוואָסקי, ביי וועלכען עס זענען אויסגעברענט געוואָרען די אויגען.....

נישט לאדען אויף דייטשע שיפען

די לאדזער סחורות, וואס גייען אויף עקספּאָרט קיין ענגלאנד

(2) ווי מיר דערוויסען זיך, האָבען אַלע לאָדזער עקספּעדיציע-פירמעס נעכטען בעקומען אַ צירקולאַר פון עקספּאָרט-סינדיקאַט וועגען עקספּאָרטירען סחורות קיין ענגלאַנד.

אין צירקולאַר ווערט געזאָגט, אַז אין הסכם מיט'ן פערלאַנג פון די ענגלישע קליענטען, זאָלען די עקספּעדיציע-פירמעס נישט לאָדען זייערע סחורות, וואָס זענען בעשטימט פאַר ענגלאַנד, אויף דייטשע שיפען אין גדיניע, מחמת אין אַזעלכע פאַלען וועלען די לאַדונגען נישט אָפּגענומען ווערען דורך די ענגלישע סוחרים.

א צושניטענער קערפּער פון א טויטער פרוי

געפינען ביים קאלישער וואקזאל

(2) אין שכנות פון קאַלישער וואָקזאַל איז נעכטען אין די פריהמאָרגען-שעה'ן געפינען געוואָרען דער טויטער קערפּער פון אַ פרוי, וועלכע איז צושניטען געוואָרען פון אַ צוג. די פרוי איז אַלט לערך 45 יאָהר.

אין די מלבושים פון דער טויטער איז געפינען געוואָרען אַ בריף אַדרעסירט צו יאַנינאַ וואַנדזיקאָווא פון פּיוונאַ 11. צוליב דעם נעמט מען אָן, אז די איבערגעפאָהרענע פרוי איז טאַקע די זעלבע וואַנדזיקאָווא.

פּאָליציי פיהרט אַנ'אויספאָרשונג כדי פעסטצושטעלען, צי מ'האָט דאָ צוטון מיט אַ זעלבסטמאָרד אָדער אַ טראַגישען פאַרפאַל.

א שרפה אויף שענקעוויטשא 33

(2) אויף שענקעוויטש-גאַס 33 איז נעכטען 5 פאַרטאָגס אויסגעבראָכען אַ שרפה. אַ פונק פון אויוועץ פון דער צענטראַל-בעהייצונג איז אַרייַנגעפאַלען אין קעלער, אין וועלכען עס געפינען זיך זאַפּאַסען האָלץ און קאָקס פון וואָס עס איז ענטשטאַנען די שרפה. נאָך אַ 1-שעה'דיגער אקציע איז קוים געלונגען דאָס פייער איינצולעשען. די הויך פון שאָדען איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט.

דער קליינער איז א — גרויסער

ער האט קאסירט, קאסירט און איינקאסירט

(2) ביי רפאל ראָטענבערג'ן אויף גדאַנסקא 31 האָט א לענגערע צייט געאַרבייט אַלס אינקאַסענט אַ געוויסער לעאָן קליינער (פון 6 שיף-פיען 44).

לכתחילה האָט זיך קליינער אויפגעפיהרט גאַנץ אַנשטענדיג — עהערנעכטען האָט ער זיך פּלוצים נישט געמעלדען צו דער אַרבייט, און אין דער היים איז ער אויך נישט געבליבען זיצען...

ראָטענבערג איז געוואָרען אומרוהיג, און אָנגעהויבען פונאַנדערצופרעגען זייַנע קליענטען, צי האָבען זיי קליינער'ן לעצטענס נישט געגעבען גרויסע סומען.

לסוף האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז קליינער האָט איינקאַסירט 2000 זלאָטעס און איז בעלם געוואָרען.

עס ווערט געפיהרט אַנ'אויספאָרשונג.

DR. MED. H. LUBICZ

פאַר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראַנק.

צעגעלניאַנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32

עמפּפאַנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאָג און יו"ט 9–1. פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע-זאַל

רעפּרעזענטאַנץ-טעאַטער — „ראָזמאַיטאָשטשי" ציגעל-גאַס 27 טעל. 112-25

היינט, מיטוואָך, פּינקטליך 9.30 אַלע פּלעצער אין פּאַרטער פון די 1-טע רייה אַן נור 1 זל. גאַלעריע 45 גר.

גרויסע הנחה-פאַרשטעלונג

מיט דעם יודישען שוואַליער, וועלכער איז יעצט דער טאָג-געשפּרעך פון לאָדז

דער פענאָמענאַלער און בעצויבערנדער

פּסח'קע בורשטיין

צוזאַמען מיט דעם כאַראַקטער-קאָמיקער לעקב פישער

אין דעם גרעסטען וועלט-שלאַגער

„דער גאַסען-זינגער"

מיט פּסח'קע בורשטיין אין דער הויפּט-ראָל.

מאָרגן, דאָנערשטאָג פּאָפּולערע פאַרשטעלונג „א חתונה איך שטעטל"

מיט פּסח'קע בורשטיין אין דער הויפּט-ראָל. בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע.

גוט מארגען!

וואס איז מיט'ן קאנדידאט איגרעק?

בעקלאָגט זיך פאַר אונז אַ יוד:

— בעפרייט מיך פון אַנ'אומגליק! זאָגט מיר: איז דער 6-טער קאַנדידאַט פון דער.. ליסטע אדורכגעפאַלען? טאָמער זאָגט איהר מיר נישט גענוי, וועל איך מיך מוזען אָפּטראָגען פון לאָדז.

איהר זאָלט וויסען, אַז דער קאַנדידאַט איגרעק פון דער.. ליסטע איז מייַנער אַ שכן, ער האָט אַ טעלעפאָן און איך האָב אַ טעלעפאָן, האָלט ער צו מיר אין איין טעלעפאָנירען:

— פאַניע אַ. איהר זענט דאָך אַ צייטונגס-מענש. איהר ווייסט דאָך יאָ, צי איך בין אדורכגעפאַלען!

— יאָ, איהר זענט אַדורכגעפאַלען.

— אויף זיכער?

— אויף זיכער!

אין אַ שעה אַרום קלינגט ער ווידער:

— וואָס הערט זיך? איז נישטאָ עפּעס אַ זמיאַנע?

— נישטאָ קיין זמיאַנע.

— טאָ פאַרוואָס שרייבט איהר נישט אין די גאַזעטעו, אַז איך בין אַדורכגעפאַלען?

— מ'וועט שוין שרייבען.

— אויב איהר שרייבט נישט, האָב איך מורא, אַז איך בין נישט אדורכגעפאַלען.

— ווייל ס'איז נאָך נישטאָ קיין גענויער בעריכט.

אין מיטען נאַכט קלינגט דער טעלעפאָן.

— האַלאָ, ווער רעדט?

— אייער שכן, דער קאַנדידאַט איגרעק. כ'האָב אַ ידיעה, אַז מיין מאַנדאַט הימעלט — איז דאָס אמת?

— איך ווייס נישט דערפון.

— עפּעס זאָגט איהר אַ שוואַכען „כ'ווייס נישט"... איך האָב דעם איינדרוק, אַז איהר בעהאַלט אַ סוד. וואָס פאַרא סודות האָט איהר פאַר מיר?

— כ'פערזיכער אייך: אז כ'האָב נישט פאַר אייך קיין סודות. האָט געדולד, מאָרגען וועט איהר וויסען גענוי.

— מאָרגען, זאָגט איהר? מאָרגען וועט איהר שוין וויסען אויף גענוי, צי איך בין זיכער אדורכגעפאַלען?

באַלד אין דער פריה קלינגט דער טעלעפאָן

— פאַניע אַ. אַ וואָזשנע וואָרט-מענש זענט איהר! וואָס איז מיט מיין מאַנדאַט? איך האָב אַ מאַנדאַט צי נישט?

— ניין, ניין, ניין. — איהר האָט נישט קיין מאַנדאַט! איהר וועט זיצען אין דער היים.

— וואָס הייסט: איך בין נישט אדורכגעגאַנגען? און וואָס איז מיט מיינע שטימען?

— פאַניע איגרעק, טשעפּעט זיך אָפּ מיט גוטען! זייט יאָ אַ ראַטמאַן, זייט נישט קיין ראַטמאַן — וואָס האָט איהר זיך צוגעטשעפּעט, וואָס!

— איך ווענד מיך, דעריבער צו דער רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט": זאָגט מיר: וואָס איז מיטן קאַנדידאַט איגרעק'ס קאַנדידאַטור: ער איז אדורכגעאַנגען צי נישט? טאָמער זאָגט איהר מיר נישט גענוי, וועל איך מיך מוזען אָפּטראָגען פון לאָדז!..

אב—נעה.

דער אריער-פאראגראף

ר. אײַזראַעל

122

שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער איצטיגער היטלער צייט

קיינער האָט נישט געקענט פערלאָזען דאָס „בראַונע הויז" אַז ער זאָל נישט האָבען אַדורכלאָזצעטעל פון דער קאַנצעלאַריע. דער דאָקטאָר גינזבורג האָט אויך ביים פערלאָזען דעם לאַגער געמוזט צוערשט אַריינגעהען אין קאַנצעלאַריע. קראַניבג האָט זיך געוואונדערט.

ס'איז טאַקע מעגליך, אַז מ'האָט דעם יוד בעפרייט פון דאַנען!? דאָס איז פאַר איהם געווען אַנ'איבעראַשונג, דאָס ערשטע מאָל אין דער פּראַקטיק זיינער, דורך די עטליכע וואָכען האָט דאָס איצט פּאַסירט. ווען מען בעפרייט אַנ'אַרעסטירטען, נישט נאָר מ'האָט נישט בעפרייט קיינעם פון אוּלם, נאָר אַפילו פון די אַרעסטאַנטען וועלכע מ'האָט געבראַכט פון אַנדערע שטעט האָט מען ביז איצט נאָך קיינעם נישט בעפרייט, קראַניבג האָט גאַנץ גוט געוואוסט, אַז אויב ס'איז געווען אַ בעפעהל אימיצען צו בעפרייען האָט עס געהייסען אַז יענער דאַרף מעהר נישט אַרויסקומען פון דאַנען און אַנשטאָט צו בעפרייען דאַרף ער בעקומען אַ קויל אין קאָפּ. צוליב דעם האָט מען קיינמאָל נישט בעפרייט ביי טאָג און קיינמאָל האָט מען פון לאַגער נישט אַרויסגעלאָזען דורכן זעלבען וועג וואָ מען איז אַריינגעקומען. דעריבער האָט זיך קראַניבג געוואונדערט ווי אַזוי קומט עס, אַז מ'האָט דעם דאָקטאָר בעפרייט, און אפשר האָט מען איהם נישט בעפרייט, נאָר מ'האָט געוואָלט אַז ער, קראַניבג, זאָל אויספערטיגען דאָס וואָס מען דאַרף. מען וויל איהם דאָ אפשר פּ אַזוי פּטרען. ווען דער דאָקטאָר איז אַריינגעקומען אין קאַנצעלאַריע, האָט קראַניבג איהם געהייסען צוואַרטען און אונעק אין צווייטען פליגעל. כדי צו רעדען מיט האַמערשטיינען.

— קען מען דעם דאָקטאָר בעפרייען? האָט קראַניבג געפרעגט.

— איך האָב שוין, דוכט זיך מיר, עטליכע מאָל געזאָגט, אַז איך זעה נישט קיין שום סיבה איהם צו פערהאַלטען. איך האָב ביי איהם קיין שום פערדעכטיגעס נישט געפינען.

— טאַקע ווירקליך אַרויסלאָזען אויף דער פריי, אָדער ס'דאַרף נאָר הייסען, אַז ער ווערט בעפרייט?

— צום טייוועל, איז דער אויפגערעגטער האַמערשטיין אויפגעשפּרונגען פון אָרט, וואָס הייסט דאָס ווירקליך בעפרייען? אָדער נישט ווירקליך בעפרייען? וואָס טוט זיך דאָ? מ'וועט דאַרפען אָנהויבען בעהנטער זיך צוצוקוקען צו אייער ווירטשאַפט דאָ.

קראַניבג איז אַרויס פון האַמערשטיינען פונקט אַזוי קלוג ווי ער איז פריהער געווען. ער האָט נאָך אַלץ נישט געוואוסט צי זאָל ער דעם דאָקטאָר בעפרייען אָדער נישט, צי וועט ער דערנאָך זיין פערענטוואָרטליך פאַר דער בעפרייאונג. אָדער וועט דער לעקישעוואַטער האַמערשטיין איהם פערענטוואָרטליך מאַכען פאַר נישט בעפרייען. בכלל איז קראַניבגען שוין מיאוס געוואָרען דער גאַנצער ענין און ער וועלט זיך געוואָלט פון דאַנען איבגאַנצען אַרויסבעקומען, דאָס איז אָבער נישט געווען פון די לייכטע זאַכען. די איינציגע האָפענונג איז געווען פּריצי, וועלכער האָט איהם צוגעזאָגט צו העלפען אַז ער זאָל זיך קענען פון דאַנען אַרויסבעקומען, ער האָט אַ מאָל געשפּעט מיט דער האַנד און אַריינגקומענדיג אין דער קאַנצעלאַריע האָט ער דעם דאָקטאָר געגעבען אַ דורכלאָז-צעטעל און געזאָגט:

— איהר האָט גליק, דאָקטאָר גינזבורג, איהר זענט דער ערשטער, וועלכער ווערט בעפרייט פון אונזער לאַגער און בעפרייט אויף אַנ'אמת.

— איך קען אייך, הער קראַניבג, איהר דאַרפט מיך אויך געדענקען, ערשט מיט צוויי יאָהר צוריק האָט איהר זיך געפינען אונטער מיין אויפזיכט אין שפּיטאָל, בעת אייער שווערער קראַנקהייט.

קראַניבג האָט זיך צוגעקוקט צום דאָקטאָר.

— באמת, דאָס זענט איהר דאָך דאָקטאָר, איהר האָט דאָך מיך אָפּעראַטירט פון טיפוס, איך בין אייך דאַנקבאַר געווען...

— יאָ, איהר זענט מיר דאַנקבאַר געווען, דאָס איז אמת.

— ניין, איך בין נישט פון די, האָט קראַניבג שטיל געזאָגט, און אַרומקוקענדיג זיך פון אַלע זייטען, האָט ער צוגעגעבען.

— איהר דאַרפט מיך נישט האַלטען צוגלייך מיט אַלע אַנדערע, איך זיין דאָ, ווייל איך מוז, ווען איך וואָלט זיך נאָר געקענט אַרויסבעקומען פון דאַנען, וואָלט איך דאָס מיט פערגעניגען געטון, איך געדענק דאָס אַלץ וואָס איהר האָט בנוגע מיר געטון. דאָס האָבען מיר אַלע דאָקטוירים אין שפּיטאָל געזאָגט, דאָס האָב איך אַליין אויך געוואוסט און געפיהלט. איך ווייס וויפיל נעכט איהר זענט נישט געשלאָפען, וויפיל מאָל איהר זענט ספּעציעל געקומען פון דער שטאָט אין שפּיטאָל אַריין, כדי צו זען ווי ס'האַלט מיט געזונד-צושטאַנד, זייט מיך נישט חושד, דאָקטאָר, אַז איך בין דער זעלבער וואָס אַלע איבעריגע שטורמיסטען.

— אָבער הער קראַניבג, איך וויל נישט פון אייך קיין דאַנקבאַרקייט, איך האָב שטענדיג געטון מיין פליכט און טו דאָס איצט אויך, נישט ווענען דאָס האָב איך מיט אייך גערעדט, איך האָב נאָר געוואָלט דערמאָהנען אַז מיר קענען זיין און ווייטער גאַרבישט.

— הער דאָקטאָר, איהר זענט בעפרייט געוואָרען, אָבער איך האָב געמיינט אַז דאָס איז נאָר ווייל, אַז דאָס איז די זעלבע געשיכטע, ווי זיי האָבען געמאַכט מיט אַלע אַנדערע, לפנים הייסען זיי בעפרייען, אָבער אין אמת'ן ווייס מען דערשאָסען ביים אַרויסגעהען פון דאַנען, איך וויל אייך אָבער העלפען פון דאַנען אַרויסצובעקומען. קומט מיט מיר.

דאָס בעוויזען זיך פון קראַניבג'ען מיט דעם אַרעסטירטען יוד, האָט געמאַכט אַ רושם אין גאַנצען לאַגער, קראַניבג האָט דאָס בעמערקט און ער האָט אַרויסגעפיהרט דעם דאָקטאָר נישט דורך דער אַריינגאַנגס-טויער נאָר דורך דעם אַרויסגאַנג פון וואַנען קיינער איז נאָך נישט צוריקגעקומען קיין לעבעדיגער. אין לאַגער האָט מען געמיינט אַז קראַניבג פיהרט דעם יודישען דאָקטאָר צו דערזעלבען צוועק וואָס מ'האָט געפיהרט יעדען איינציגען, קראַניבג איז געווען דעצידירט דעם דאָקטאָר צו בעפרייען אָבער אויף דעם אופן אַז קיינער זאָל דאָס נישט וויסען, און דער אמתן איז ער דאָך נישט מעהר פערענטוואָרטליך געווען ווי פאַר האַמערשטיינען און ער האָט געקענט האַמערשטיינען פערשטיין אַזוי ווי ער האָט געהערט אַהן שום הינטער-כוונות, און השערות. אַזוי האָט קראַניבג אויך געטון. ער האָט צוגעפיהרט דעם דאָקטאָר צום אַרויסגאַנג, און איהם געזאָגט:

— הער דאָקטאָר, איהר קענט איצט רוהיג געהען אין שטאָט אַריין. (פאָרטזעצונג קומט)

יעהרליכע מיטגלידער-פערזאמלונג פון „ארט"

געוועהלט א נייע פערוואלטונג

פאריגע וואך איז אין אייגענעם לאקאל אונטערן פארזיץ פון אינזש. ש. לעבענהאפט פארגעקומען די יעהרליכע מיטגלידער־פערזאמלונג פון דער געזעל־שאפט „ארט" אין לאדז.

נאכ'ן בעהערען דעם אנדענק פון די פערשטארבענע „ארט"־מיטגלידער: ד"ר משה זילבערפארב, פארזיצענדער פון דער „א"ט"־צענטראלע אין פוי־לען, סאמועל שוויענטאסלאווסקי, ד"ר י. ראטענבערג, א. ראזענבלום און ט. פיקיעלני האט ד"ר ש. ווישעוויאנסקי אפגעגעבען דעם טעטיגקייטס־בעריכט פאר דער צייט פון 1. יאנואר 1933 ביז'ן 31. מערץ 1934.

פון בעריכט איז צו זעהען, אז הגם די געזעל־שאפט „ארט" פיהרט איהר טעטיגקייט מיט זייער בעשיידענע מיטלען האט זי דאך בעוויזען פאר דער בעריכט־צייט צו דערגרייכען ממשותדיגע רעזולטאטען אויפ'ן געביט פון פראפעסיאנעלער בילדונג. פאלגענדע ציפערן בעווייזען דאס אויף א בולטן אופן:

פאר דער בעריכט־צייט האבען זיך צו „ארט" אין לאדז געווענדעט וועגען לערנען א פאך 1543 פערזאן. אנגעקומען זענען 820, פערענדיגט א לערן־קורס האבען 512 פערזאן. בע"ך 60 פראצ. פון די פעטענטעטע שטאמט פון די האנדעלס־קרייזען און 40 פראצ. פון האנדווערקער און ארבייטער קרייזען. 40 פראצ. זענען געווען אין עלטער ביז 20 יאהר און 60 פראצ. פון 20 ביז איבער 50 יאהר. 30 פראצ. פון זיי האבען געהאט גימנאזיאל־ און העכערע בילדונג. בערך 50 פראצ. האבען בעקומען בילדונג אין די פאוושעכנע און יודישע פאלקס־שולען, בערך 20 פראצ. האבען געקאנט בלויז אביסעל לעזען און שרייבען, 1 פראצ. איז געווען אינגאנצען אנאלפאבעטען. מענער זענען געווען 768, פרויען 775, פערהייראטע 209 פערזאן.

אין איצטיגען מאמענט זענען טעטיג פאלגענדע פראפ. ווארשטאטען: 1) מעכאנישע וועבעריי, 2) מעכאנישע הילפס־ארבייט פון דער וועבעריי, 3) מעכאנישע זאקען־ארבייט, 4) מעכאנישע הילפס־ארבייט פון דער זאקען־בראנזשע, 5) מעכאנישע ארבייט אויף טריקאטאזש־מאשינען, 6) סוויטער־שטריקעריי, 7) אויסארבייטונג פון וואל־העגטשקעס, 8) פרויען־שניידעריי, 9) וועש־נייעריי, 10) גאר־טעטען־ארבייט, 11) הוט־פוצעריי, 12) אנדולאציע, 13) מאניקור, 14) צושניידער־קורסען, אין די וואר־שטאטען לערנען זיך א פאך 200 פערזאן אין די ווינטער־חדשים און בערך 100 פערזאן אין די זומער־חדשים.

בעזונדערס אינטערעסאנט איז דער בעריכט פון ערשטען יודישען מעכאנישען וועבעריי־קאאפע־ראטיוו „פראגרעס" וועלכער איז געגרינדעט געווא־רען לויט דער איניציאטיוו און מיט די מיטלען פון „ארט". בעת דער קאאפעראטיוו איז אין 1930 געגרינדעט געווארען האט ער געציילט 12 מיטגלי־דער און האט דיספאנירט מיט 23 מעכאנישע וועבשטולען און 5 הילפס־מאשינען, היינט ציילט דער קאאפעראטיוו 50 מיטגלידער און דיספאנירט מיט 50 מעכאנישע וועבשטולען און 10 הילפס־מא־שינען. דער קאאפעראטיוו מאכט א יעהרליכען אומ־זאץ פון 100 טויזענד זל. דערפון ווערט אויסגע־צאהלט די מיטגלידער פאר ארבייט העכער 65 פראצ. ס'איז ווערט צו בעמערקען, אז דער קאאפעראטיוו איז געגרינדעט געווארען אין א מאמענט פון פערשארפטען קריזיס, האט דורכגעמאכט זייער שווערע צייטען און דאך האט ער בעוויזען נישט נאר צו דערהאלטען זיין עקזיסטענץ, נאר בעדייטענד צו פערגרעסערען סיי די צאהל מיטגלידער סיי די צאהל ווארשטאטען. דאס איז א דערפרייענדע דער־שיינונג אין א מאמענט ווען עהנליכע געזעלשאפט־ליכע אינסטיטוציעס פון ווירטשאפטליכען כאראק־טער, וועלכע האבען געהאט בעדייטענדע מאטעריע־לע מיטלען האבען נישט אויסגעהאלטען און זענען אונטערגעגאנגען. די אינסטיטוציע פערדינט גע־שטיצט צו ווערען מיט בעשעפטיגונג פון אלע יו־דישע פאבריקאנטען.

דעם קאסע־בעריכט האט אפגעגעבען דער סעק־רעטאר ה' קאץ.

פון דעם בעריכט איז צו זעהען, אז דער בוי־דזשעט פאר דער בעריכט־צייט איז געווען 64,541,22 זל. דערפון אין הכנסה: שכר לימוד 33 פראצ., מיטגליד־ביטראג און ספעציעלע בעשטייערונגען 45 פראצ., סובסידיע פון דער יודישער געמינע 6 פראצ., סובסידיע פון מאגיסטראט 6 פראצ., פער־שידענע 10 פראצ., הוצאה: אינסטרוקטארען־פער־סאנאל 33 פראצ., ווירטשאפטליכעס 45 פראצ., אדמיניסטראציע 20 פראצ. פערש. 2 פראצ.

אין דער דיסקוסיע וועגען דער ביז־איצטיגער טעטיגקייט האבען אנטיילגענומען די ה"ה: אינזשי־ניער ש. לעבענהאפט, ל. ווינאגראד, ש. קאץ, דיר. י. סאלאוויי, ד"ר י. קאצענבאגען און אנדערע.

נאכ'ן שלוס־ווארט פון ד"ר ש. ווישעוויאנסקי האט די פערזאמלונג בעשטעטיגט די בעריכטען פון דער פערוואלטונג און רעוויזיר־קאמיסיע, ער־טיילט אנ'אבסאלוטאריום און א דאנק פאר דער ביז־איצטיגער פרוכטבארער ארבייט.

וועגען דער ווייטערדיגער ארבייט פון „ארט" אין לאדז זענען א חוץ דער פראפעסיאנעלער טעטיג־קייט אנגעצייכענט געווארען אויך איינינע מאמענ־טען אין דער ריכטונג פון קאנסאלידירען און פער־ברייטערען די אקטיוויטעט אויפ'ן געביט פון געזעל־שאפטליכער שוץ פאר דער יודישער ארבייט אין דער אינדוסטריע און האנדווערק.

דער בודזשעט אויפ'ן יאהר 1934[35 איז אנ־גענומען געווארען אין דער הויך פון 50 טויזענד זל. מ'ט'ן רעכט צו פערגרעסערען אויף 20 פראצ. און צו ענדערען די פאזיציעס.

אין דער נייער פערוואלטונג זענען געוועהלט געווארען פאלגענדע פערזאנען:

ד"ר ש. ווישעוויאנסקי, דיר. א. לעקין, ש. פאוסט, אינזש. ש. מארגולעס, ד"ר ש. אייגע־, ש. קאץ, דיר. י. סאלאוויי, ד"ר י. קאצענבאגען, א. פרומקין, י. מ. וועקסלער, פרוי אסתר בענדער, י. ראט־נער, ק. לעווענטאן, ל. ווינאגראד, און אדוו. א. אפטערגוט. אין דער רעוויזיר־קאמיסיע: ד"ר י. לעווין, דיר. ב. פערלשטיין, ל. לעווין, און פרל. מ. בארנשטיין.

11-יעהריג יונגעל ארויסגעפאלען פון א פאהרענדיגען טראמוויי

(2) דער 11־יעהריגער סאמועל צוויליג, א זוהן פון א פאבריקאנט פון פעטריקאווער 117 איז בעטעז אראפגעפאלען פון א פאהרענדיגען טראמוויי, בא־קומענדיג שווערע וואונדען אויפ'ן גאנצען קערפער.

דאס יונגעל איז בעת'ן פאהרען פון טראמוויי געשטאנען ביים ארויסגאנג פון וואגאן אזוי, אז ווען דער טראמוויי האט אין א געוויסען מאמענט זיך א טרייסעל געטון, איז ער פאטאל ארויסגעפאלען.

די פאגאטאוויע האט דעם פערוואונדעטען ער־טיילט די ערשטע הילף.

אויסוואורף פערגוואלדיגט א 8-יעהריג מיידעלע

(2) דער 42־יעהריגער יוזעף מיעלטשארעק, האט עהרנבעכטען פארנאכט אויף דער אירענא־גאס זיך צוגעכאפט צו דער 8־יאהריגער יאדוויגא זא־זשיצקא וועלכע ער האט פערבארט אויף א באהענ־טען פעלד און זי פערגוואלדיגט. אחר־המעשה איז ער גיך אנטלאפען, הגם ער איז געווען שיכור.

א בעגאסענע מיט א באך טרעהרען, איז דאס מיידעלע אהיימגעגאנגען דערציילענדיג די עלטערן וועגען דעם בעסטיאלישען אנפאל אויף איהר.

פאליציי האט ארעסטירט מיעלטשארעקן.

פערברענט געווארען פאר איבערגעהן צום יודישען גלויבען

(ענדע פון דער 5. זייט)

ווערען א גלויביגע קריסטין. אויך קאטערינאס קרובים האבען געקעהרט וועלטען זי אפצוראטע־ווען, און זיי האבען ענדליך געווירקט אויף דער אלטימשקער זי זאל עפענטליך דערקלערען, אז זי האט חרטה אויף איהרע שריט. די אלטימשקע האט זייער פערלאנג נאכגעגעבען און אפגעראטע־ווט איהר קערפער פון די רויטע צינגען פון שייטערהויפען.

טיף אין הארצען האט אבער קאטערינא פונקט ווי פריהער זיך געהאלטען ביים גלויבען אין דער יודישער רעליגיע, און מיט דער צייט האט איהר געוויסען זי אנגעהויבען צו פייניגען, למאי זי האט נישט געהאט דעם געהעריגען מוט צו בעצאהלען מיט איהר לעבען פאר איהרע רעלי־גיעזע איבערצייגונגען. אין קלויסטער איז זי גע־גאנגען זעהר זעלטען. זי האט געלעבט שטיל און צוריקגעצויגען. בלויז דער יודישער דאקטאר משה פישעל איז געווען איהר איצטיגער פריינד, און אויסנוצענדיג זיינע אפטע בעזוכען אלס איהר הויז־דאקטאר, האט זי מיט איהם געפיהרט לאנגע שמועסען וועגען דעם יודישען גלויבען, און פון איהם האט זי אויך אויסגעפונען די אלע מצוות, וואס א פרומע יודישע פרוי דארף אפהיטען.

ווען קאטערינא האט זיך דערנעהנטערט צום עלטער פון 80 יאהר, האט זי פערשטאנען, אז קיין סך לענגער וועט זי שוין מסתמא נישט לעבען, האט זי דעריבער בעשלאסען נישט צו קוקען אויף אלע געפאהרען און עפענטליך דערקלערען איהר אנגעהעריגקייט צום יודישען גלויבען, און זי האט דאס טאקע געטון. דער בישאף גאמ־ראט, וועלכער האט גאנצע ניין יאהר געוואוסט פון איהר נישט־קריסטליכער אויפפיהרונג, האט גלייך אויסגענוצט די געלעגענהייט און ווידער צוגעצו־גען די אלטימשקע צום קירכליכען טריבונאל.

דער פוילישער כראניקער לוקאס גורניצקי, וועלכער איז אנוועזענד געווען אויף יענעם פרא־צעס, דערציילט וועגען דעם אין זיינע ערינע־רונגען:

„דער גלח גאמראט, בישאף פון קראקא, האט צונויפגערופען אלע גלחים כדי אויסצופארשען זי אין בעצוג צו איהרע גלויבענס־פרינציפען. ווען מען האט זי געפרעגט צי זי גלויבט אין אלמעכ־טיגען גאט, דעם בעשעפער פון הימעל און ערד, האט זי געענטפערט:

— איך גלויב אין דעם גאט, וואס האט בעשאפען אלץ, וואס מיר זעהען, און וואס מיר זעהען נישט; אין דעם גאט, וואס קאן נישט בענומען ווערען פון דעם פשוט'ען מענשליכען שכל; אין דעם גאט, וואס בעשיצט אלע מענשען און אלע זאכען אויף דער וועלט.

„נאך א סך אנדערע פראגעס זענען געשטעלט געווארען צו דער אפיקורסישער פרוי פון די געלערענטע גלחים, אבער וואס מעהר זיי האבען גערעדט, אלץ איינגעשפארטער איז זי געווארען אין איהר בעהויפטונג. ווען מען האט איינ־געזעהען, אז עס איז אוממעגליך זי צו בעפרייען פון איהרע יודישע רעליגיעזע בעגריפען, איז בעשטימט געווארען זי צו פערארטיילען פאר גאט־לעסטערונג. מען האט זי גלייך נאכדעם אוועקגעפיהרט אין שטאטישען געפענגעניש און אין עטליכע טעג ארום איז זי פערברענט געווארן. זי איז געגאנגען צום טויט אהן דער קלענסטער שרעק".

קאטערינא מעלכעראווא ווייגעל איז פער־ברענט געווארען אויפ'ן שייטערהויפען דעם 19־טען אויגוסט 1539, אבער מיט דעם איז די טרא־געדיע נאך נישט פערענדיגט. לויט די פוילישע געזעצען, וועלכע זענען אין דעם פרט געווען נאכגעמאכט די געזעצען פון די אנדערע קריסטליכע לענדער, איז געקומען טויט־שטראף, נישט בלויז דעם קריסט, וואס איז איבערגעגאנגען צום יודישען גלויבען, נאר אויך דעם, וואס האט איהם צוגע־רעדט דערצו. אזוי ווי גאמראד, דער בישאף, האט אויסגעפארשט אלץ, וואס האט געהאט א שייכות צו קאטערינא'ס „קריסטוס־לעסטערונג", האט ער אויסגעפונען, אז דער יודישער דאקטאר משה פישעל איז געווען אנ'אפטער גאסט ביי איהר אין הויז. פון דעם האט ער געדרונגען, אז זי האט אונטער זיין איינפלוס זיך דערנעהנטערט צום יודענטום. דער טריבונאל האט דאן איהם געמשפט בעזונדער און ארויסגעטראגען דעם זעלבען אור־טייל: פערברענט צו ווערען אויפ'ן שייטערהויפען, און דער אורטייל איז גאנץ שנעל אויסגעפיהרט געווארען.

א דרייסטע איינבראכס-גנבה

(2) אין דער וואוינונג פון א געוויסען על־יאש מענדעלסאן (אויף טרעמבאצקא 16) האבען גנבים נעכטען אויסגעשניטען דעם שלאס אין טיר, און ארויסגע'גנב'עט פון שטוב פערשידענע חפצים, מלבושים און וועש אויף אנ'ערך פון 7,000 זלאטעס.

די גנבים האבען דעם רויב זייערן איינגע־פאקט אין זעק און ארויסגעפיהרט אויף א וואגען. פאליציי זוכט זיי.

פער'סמ'ט מיט אלקאהאל

(2) דער 34־יעהריגער סטעפאן וויטקאווסקי, א פערפאלענער שכור, האט נעכטען זיך אזוי אנגע'שכור'ט, אז ער האט פערלוירען דאס בע־וואוסטזיין און מעהר נישט געקומען צו זיך.

דער ארויסגערופענער פאגאטאוויע־דאקטאר האט פעסטגעשטעלט דעם טויט דורך פערגיפטונג מיט אלקאהאל.

גארטען-פערוויילונג לטובת די מעדעם-שולען

מיזיק און געזאנג, טאנץ און פרעהליכקייט, דאס אלץ וועט זיין אויף דער גארטען־פערוויילונג לטובת די שולען און קינדער־היימען ביים מעדעם־קורטאריום אין לאדז, וואס קומט פאר שבת, ד. 2־טען יוני ד. י. אין העלענאוו־גארטען. אז דאס וועט זיין אין דעם קאנען מיר זיכער זיין, ווייל אזוי איז דאס יאהר־יעהרליך און אויך היי־יאהר ארבייטען שוין די איניציאטארען, אז די אונטער־נעהמונג זאל ארויס וואס אימפאזאנטער. אויסער דעם וועט נאך זיין מוסטער־איבונגען פון „מאר־גענשטערן", א רייכע פאנטען־לאטעריע מיט א פאר טויזענד ווערטפולע פאנטען. אנ'איינגענער בילינער בולעס א. א. ג.

א וואוינונגס - שרפה

(2) אין דער וואוינונג פון א געוויסען מענדעל וואלשע (פאדזשעטשנא 7) האט זיך נעכ־טען מחמת א דעפעקט אין קוימען אנגעצונדען א הילצערנע וואנד.

די ארויסגערופענע פייערלעשער האבען די שרפה אין עטליכע מינוט איינגעלאשען.

אויפטריטען פון יאנאס טורקאוו און דיאנא בלומענפעלד

אין קאמעראל-טעאטער

די זעהר אויסגענומענע פיעסע „דער 41־טער" ווערט שוין געשפילט די לעצטע טעג. די טעג קומט שוין די צווייטע פרעמיערע: דאס וועט זיין די „סיבה" פונם דייטשען מחבר לעאנארד פראנק.

דער מחבר פון דער „סיבה" איז פערטריבען געווארען פון דייטשלאנד.

היינט 9,15 אווענד ווערט געגעבען „דער 41־טער".

ראדיא-פראגראם

מיטוואך, דעם 30-טען מאי 1934

7 צייט־סיגנאל. 7,05 גימנאסטיק. 7,25 גראמאפאן, ידיעות. 7,40 גראמאפאן. 7,35 הויז־ווירטשאפט. 11,40 פרעסע, קאמוניקאט. 11,57 צייט־סיגנאל. 12,05 מוזיק. 12,30 ידיעות. 12,33 מוזיק. 12,55 ידיעות. 3,00 מאי־לידער. 3,05 עקספארט. 3,10 קאמוניקאט. 3,20 גראמאפאן. 3,50 פראגראם פאר קינדער. 4,20 גראמאפאן. 4,35 מוזיק. 5,30 רעפעראטען. 6,40 גראמאפאן. 6,55 פערשידענעס. 7,10 רעפערטואר פון די טעאטערן, קאמוניקאט פון לאדז. 7,20 פעליעטאן. 7,35 ספארט, ידיעות. 7,52 קאנצערט. 8,25 גרא־מאפאן. 8,40 טראנסמיסיע פון רוים, בעת די פוי־עס, פעליעטאן, ידיעות, קאמוניקאטען. 11,45 טאנץ־מוזיק.

נייער פאהר-פלאן

אריין אין קראפט דעם 15-טען מאי

פון לאדזער פאבריקסבאהן גייט אפ:

0.10	קיין קאלישעק (אויף טשענסטאכאוו, קראקא, לעמבערג)
3.15	קיין קאלישעק (מיט פערבינדונג ווארשא)
6.05	קיין קאלישעק (מיט פערבינדונג אויף טשענ־סטאכאוו)
7.40	קיין קאלישעק (מיט פערבינדונג ווארשא)
8.05	קיין ווידזעוו
8.55	קיין קאלישעק (זונטאג און יום־טוב פון 20. מאי ביז'ן 16־טען ווזשעשיען)
9.35	קיין קאלישעק (זונטאג און יום־טוב פון 20־טען מאי ביז'ן 16־טען ווזשעשיען)
10.35	קיין קאלישעק (פערבינדונג מיט'ן שנעל־צוג אויף ווארשא און קראקא)
12.20	קיין קאלישעק
13.20	קיין קאלישעק (אין ארביטסטעג)
14.12	קיין קאלישעק (מיט פערבינדונג ווארשא און טשענסטאכאוו)
14.45	ביעלסק און סקערשיסקא
15.25	קיין קאלישעק (אין ארבייטסטעג)
16.20	קיין קאלישעק
17.15	קיין קאלישעק (מיט פערבינדונג אויף ווארשא)
17.50	קיין קאלישעק (מיט פערבינדונג אויף ווארשא און קאטאוויץ)
18.40	קיין קאלישעק (אין ארבייטסטעג)
19.25	קיין קאלישעק (אין ארבייטסטעג)
20.00	קיין קאלישעק (מיט פערבינדונג ווארשא און טשענסטאכאוו)
21.35	קיין קאלישעק (מיט פערבינדונג קראקא)
22.50	קיין קאלישעק

פון קאלישער באהן גייט אפ:

0.39	קיין זבאנשין
2.15	קיין לאוויטש
5.05	קיין פויזען
6.04	קיין ווארשא
7.09	קיין גלאווגא (יום־טובים פון 22־טען מאי ביז'ן 17־טען ווזשעשיען ד. י.)
8.03	דורך ווידזעוו קיין טאמאשאוו
8.10	קיין זד.־וואליא
9.03	קיין דאנציג, גדיניע
9.09	קיין פויזען
9.30	קיין גלאווגא (זונטאג און יום־טוב פון 20 מאי ביז'ן 16. ווזשעשיען ד. י.)
10.25	קיין זד.־וואליא (יום־טוב)
12.15	קיין ווארשא
12.35	קיין פויזען, זבאנשין
12.50	קיין דאנציג, גדיניע
14.30	קיין זד.־וואליא
14.35	קיין גלאווגא (פאר יום־טוב פון 19. מאי ביז'ן 16. ווזשעשיען ד. י.)
15.40	קיין פויזען
15.50	קיין דאנציג, גדיניע
16.05	קיין ווארשא
17.20	קיין זד.־וואליא (מיט פערב. אויף קארשניק)
17.46	קיין גלאווגא
19.14	קיין פויזען, זבאנשין
19.48	קיין ווארשא
20.05	דורך ווידזעוו, דירעקט קיין לעמבערג
21.05	קיין זדונסקא־וואליא
22.00	קיין דאנציג, גדיניע
22.35	קיין זדונסקא־וואליא

קלאנג-קינא **CAPITOL** זאוואדזקא 16

היינט פרעזענטירען מיר דאס אונפערגלייכליכע ווירטואז-פאר **SYLVIA SYDNEY, FREDERICH MARCH** אין פיקאנטן פילם א. נ.

„דאס געשיכטע מעדעל"

אויסערן פראגראם: די לעצטע נעשעהענישען פון דער וועלט און FOX אקטואליטעטען ווי אויך קלאנג-ציגאבע פון P.A.T. אנהייב 4 נאכמיטאג

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביי 15 ווערטער

פרייע פאסטענס

אנ'אגענט, וועלכער איז גוט בעקאנט אין דער אפפאל-בראנזשע ווערט געזוכט אויף פראוויזיע. פיעטריקאווער 45 וו. 3, פון 4—6 נאכמ. 238

ראקאלען

אנ'ארט צו שלאפען פאר א יונגערמאן אויף מאנאטליך. צו ערפאהרען קיליסקיעגא 77, וו. 28 רעכטע אפיציז ערשטער איינגאנג.

א שעהן פראנט-צימער מיט מעבל אדער אהן מעבל, בעזונדערן איינגאנג ביי אנ'אינטעליגענטער פאמיליע צו פערדינגען. וואולטשאנסקא 37 (עק 6-טער שערפיען 9) וואויג. 11 פארטער. 252

ס'ווערט געזוכט א זוניג צימער מיט 2 פענסטער מיט א בעזונדערן איינגאנג און בעקוועהמליכקייטען ביי אנ'אינטעליגענטער פאמיליע. אפערטען אין אדמ. אונטער „זוניג צימער".

פערשידענעס

צוליב אפפאהר פערקויף איך א פולקאם איינגעריכטעט סטאלאווע צימער, שלאף צימער אויף פיאנינא, ביליג. אפערטען אין אדמ. אונטער „מעבעל". 250

א קראפט-שפולער זוכט ארבייט עווענטועל אויף האנד ביי טוויסטערס. צו מעלדען קאמיענא 1, וו. 85 ביי לאמסט פאר ארבעט. 236

קיין שלעסטיגע וועל איך מיטנעמען א פערזאן פאר 1200 זלאטעס רייזע הוצאות. בעסערמאן, צמענטארנא 1 ה קאנסטאנטינער, פון 2 נאכמ. ביז 8 אוונט.

צו די ה"ה גנבים! נעכטען האט מ מיר ארויסגענבעט א פארטפעל מ קוויטעס, וועקסלען און א פאס אויף נאמען פון חיים משה געצעל. אפצוגעבן געגען בעלוינונג צו קובענס, קאנ סטאנטינער 72, פראנט ביים שניידער דיסקרעציע געזיכערט. 248

Zaginiony został weksel na Zł. 100.— z wystawienia Izraela Rubinsteina, Cegielniana 3, zlec. Drozdow, pł. 15/6.34 Weksel unieważnia się. Zwrócić takowy N. Persyca, Sienkiewicza 82.

Berek Sztyft, Południowa 76 zgubił kwit kaucyjny Elektrowni Łódzkiej na 25 złotych. 2240

אכטונג, פאבריקאנטען! איך נעם זייך ווי אויך קאמגארן און בוימוואל טרייבען און שערען אויף קראפט עסטע סיסטעם באנד-מאשין, ווי אויך האנד מיט גוטע און רייעלע בעהאנדלונג אל. קאשטשושקי 10, גדאנקען.

בריליאנטען! גאלד, זילבער, לאמבארד-קוויטעס קויפט און צאהלט העכסטע פרייזן יובילער מ. מיוצס, פיעטריקאווער 30.

די נייעסטע עלעקטרישע פאטענטירטע

אלארם-אפאראטען

געגען גנבות, איינברוך און פייער
אינסטאלירט עלעקטרא-קאנסטרוקטאר
מ. נעלבארט, קילינסקיעגא 23
טעל. 142-41
פאר זומער-וואוינונגען ספעציעלע ביליגע איינריכטונגען.

דעם יונגערמאן,

וועלכען כ'האב זונטאג אויף דער נאכט אויף זאכאדניא ביי שרודמיעסקא געגעבען צו האלטען א הוט און גענומען ביי איהם דעם שטעקען, ווערט געבעטען דעם הוט אבצוגעבענען אויף זאכאדניא 39, צו שמעון בלאט, 2. שטאק. 2239

סערטיפיקאט.

כ'זוך א יונגערמאן מיט א סערטיפיקאט, צוועק צו קומען קיין פאלעסטינא. פאר וואס כ'וויל געהעריג בעצאהלען. ווענדען זיך: וואולטשאנסקא 230, וואוינונג 41. 2249

צו די ה"ה גנבים!

פאהרענדיג נעכטען, דעם 29-טען מאי פון קאלישער באהן מיט'ן טראם וואו נ' 5 האט מען מיר ארויסגענומען א פארטפעל מיט געלד, וועקסלען און 3 לאטען. כ'בעט מיר אפצוגעבען כל ווי די וועקסלען און די לאטען, דאס געלד זייך פערהאלטען. אלס סימן גיב איך אן, אז אין פארטפעל איז געלעגען א דאקומענט פון ווילנער איזבא סקארבאווא קאמיסיא אדוואלאוומשא. די וועקסלען זיינען ערקלערט פאר אונגילטיג. דיסקרעציע געזיכערט. ווענדען זיך אין דער פירמע האנעל און זבאר, פיעטריק. 48, טעלעפאן 214-93. 2246

Zagubiony

weksel na Zł. 100.— wystawca „Oszczędnopol" wł. H. Horowitz, Bydgoszcz, pł. 31.8.34 r. zlecenie Spec. konf. damska Be—Ery, żyro W. Bełchatowski.

Dr. med. Niewiażski

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא, 5 טעל. 159-40
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9 - 1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע - זאל פאר פרויען.

Dr.

S. Kantor

ספעציאליסט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען (סיפיליס און טריפער), היילט מענער = שוואכע וואוינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 4—9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8—2 נאכמ.
פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med.

Oł. ZADZIEWICZ

ספעציאל-ארצט פאר האלז, נאז, אויערען און קעהל-קאפף-קראנקהייט.
Piotrkowska 164
tel. 125-26.
נעהמט אן פון 4 ביז 8 אווענד.

די שענסטע און די בעסטע
קונסט - פאטאגראפיעס
ווערען אויסגעפירט אין דעם פאטאגראפישען אטעליער

„פאלאניא"

11 יערזשעגא 11

3 פאסטקארטען דאפעלט רעטושירט אין א שפיגעלע מיט אנ'אייגען בילד 3

נאר פאר 1.75 זל.

בעמערקונג: אין מיין אטעליער געפונט זיך זעהר שיינע קאסטיומען צו יעדער אויפנאהמע נאנץ בחנם.
נוצט אויס די געלעגענהייט און געדענקט די אדרעס.

„POLONIA"
אינהאבער פון דער דיפל. פאטאגראפיע נוטערמאן. לאדז. יערזשעגא 11.
צופאהר טראמווי נומר 3.

LECZNICA chorób uszu, nosa i gardła

מיט שטענדיגע בעטען
עס ארדינירען די דאקטוירים:
Dr. IMICH, Dr. WOŁYNSKI
PIOTRKOWSKA 55
fr. I p., tel. 174-74.

לעכער
ווערען אויסגעגלעט
פון ג. נארדמאן
שרודמיעסקא 8.

Poradnia WENEROLOGICZNA

הויט און ווענערישע קראנקהייטען
איז געווארען איבערטראגען
אויף 2 זשעלאזנא 2
(פיעטריקאווער 47)
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד,
זונטאג און הגאות פון 9—2 מיטאג.

א וויזיט 3 זל.

פון 11—1 מיטאג און פון 3—4 נאכמ.
נעמט אן א פרוי-דאקטאר.

לעטשניצע

פאר ווענעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 205-38
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד.
ווענעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען, אנאליזען פון בלוט און אורין
די פראפילאקטישע סטאציע
איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med.

Z. DATYNER

אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקה.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אן פון 2—3 און פון 6—8 אוו.

Dr. med.

ADAM BENDER

ארדינירט פון 1-טען יוני זומער
א גאנצען טאג אין קאלומנע
ווילע-פענסיאנאט „WOLFÓWKA" טעל. 15
ארדינירט אין לאדז מאנטאג פון 5—7
פושעיאר 30, טעל. 154-68.

Dr. med.

G. GERSZTAJN

ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
Traugutta № 12
tel. 175-10
נעמט אן פון 11—1 און פון 7—8 אוונט.

HALLO!! HALLO!!

Zawiadamiamy Sz. P. P., że wysyłamy Agentów do rozpowszechniania chemicznych preparatów celem oczyszczenia mieszkań z wszelkiego rodzaju robactwa. Agenci zaopatrzeni będą w upoważnienia Firmy.

FABRYKA CHEMICZNA
farb „Łabędź"
Łodź, Południowa 80.

די שענסטע דרוק-ארבייט
ווערען אויסגעפירט
אין דער דרוקעריי

בראמבערג און בוים

פילסודסקיעגא 55 (פראנט)

ווי צ.ב.ש. רעכנונגען, בריפבויגען, קוויטאריושען, שטרימפף-באנדעראלען, עטיקעטען, חתונה-קארטען, וויזיט-קארטען, א.א. פינקטליך און סאליד אויסגעפירט.

ברוך-קראנקע!!!

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז, פון דעם איז גאנץ פוילען בעריהמטען ספעציאליסט ארטאפעד דיר. י. ראפאפארט, וועלכער עקזיסטירט 30 יאהר און איז געווארען אנערקענט פון פיל בעוואוסטע פראפעסארען.

Rapoport

אין דער ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ספעציעל פאר אלערארט ברוך-קראנקע (רופטורען) ביי מענער, פרויען און קינדער, ווי אויך פאר אלערארט קאליקעס און פעהלערן פון גוף. אלע ליידענדע אויף די שווערסטע, פערעלטערטסטע און געפעהרליכסטע ברוכען ווערען מיט דעם גרעסטען ערפאלג, אהן שום אפעראציע, ראדיקאל שנעל און זיכער געהיילט.

ברוך-ליידענדע!

פערלאזט נישט די קראנקהייט, — ווייל דער ווינקעל-ברוך אז מען פערנאכלעסיגט ווערט ער גרוים ווי א מענשען-קאפ, און עס שטעלט ארויס אין דעם פנים און דער קראנקער אין א גרויסער סכנה. מען פערדרייען זיך די קישקעס קען מען ווערען ברענדיג און שטארבליך. — ספעציעלע ארטאפעדישע גומי הייל-באנדאזשען פון מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט בעזייטיגען שנעל און זיכער די שווערסטע און געפעהרליכסטע ברוכען ספעצ ארטאפ הייל-באנדאזשען פאר צוריקגעקומענע ברוכען נאך אפעראציעס ווי אויך ספעציעלע אינדיווידועלע צוגעפאסטע ארטאפעד. בויך-באנדאזשען נעגען ארויפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס.

פאר כליקעס, הויקערס און אלערארט פעהלער פון גוף!

אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט ווערען אויסגעפערטיגט די היילבארסטע און פון פיל פראפעסארען אנערקענטע מעטאדע ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרימונג פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביינער שוינדזוכט, לימונגען, פערקרימטע פיס ביי קינדער און ערוואקסענע, קינסטליכע גלידער, הענד (פראטעזען) און פיס, ווי אויך די פראקטישסטע ארטאפעדישע אפאראטען פאר שמערצליכע פלאט-פיס לויט גיפס-מאדעל.

אכטונג!

אלע קראנקע אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ווערען נאר פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.
30 יעהריגע פראקטיקע. פולע גאראנטיע!
ערמעסיגטע פרייזען! עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוו.
עס ווערען אויך אנגענומען מיטגלידער פון אובעזפ. ספאל. (קאסע-כאריך).

שפארט!

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז
Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער הערצליכסטען דאנק דעם גרויסען און איינציגען ארטאפעד, ספעציאליסט ה' דיר. י. ראפאפארט, אין לאדז, וואולטשאנסקא 10 פראנט, פארטער, פאר זיין וואונדערבארע און ערפאלגרייכע קוראציע צו אונזערע זעהר שווערע קראנקען-פעלע, וואס דער ספעציאליסט ה' י. ר. אמנפאך וואונדער בעוויזען דערמיט, וואס אהן שום סעמער-אפעראציע האט ער אונז פאלשטענדיג אויסגעהיילט אזוי, אז מיר פוהלען זיך אמפעסטען, פאר וועלכעס מיר בלייבען איהם אייביג דאנקבאר און מיר ערלויבען דעם געעהרטען דיר. י. ר. זעהר גערן אונזער דאנקבארקייט אין דער פרעסע צו פערעפענטליכען.

ד"ר מעד. מאקסימיליאן מינצער, טארנאפאל.
עלטערן: איגנאציאן יוזעפאווא בארטאשעווסקי, לאדז.
מ. גריימאן, אלעקסאנדראוו.
ראבערט הארטמאן, לאדז, פאבריקאנט און הויבעזיצער.
זעליג שצוצינער, אל. 1. מאי 36.
(6)

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז - 4 זלאטעס א חודש מיט צושטעלען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

מעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

מאר'! אינהאלט און טער מין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיג. איז אפען טעגליך פון 9 ביז 2.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה:

פאר'ן טעקסט—8 גר.	פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר.	אין דער זייט שפאלטען
אין טעקסט—40	—60	4
זאב'ן טעקסט—12	—18	

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

בזישער דער שטערט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 86.

בלוטיגער פראטעסט פונ'ם ישוב

פון אונזער ארץ־ישראל־קארעספאנדענט דוד שמיד (תל־אביב)

דער פראטעסט־שטרייק, וועלכער איז אדורכגעפיהרט געווארען אין ארץ־ישראל איז געווען באגלייט פון מאראלישע און עטישע מאטיוון, ס'איז נישט געגאנגען וועגען געלד, מען האט נישט געפאדערט קיינעם שעדיגען; מען האט בלויז געוואלט אויפוועקען ענגלאנד פונ'ם שלאף. פון דעם שלאף, אין וועלכען די מאנדאט־מאכט הערט נישט און זעהט נישט די נויט פון די מיליאנען יודען וועלכע ליידען אין חוץ לארץ, און ווילען קומען אין לאנד אריין. ענגלאנד זעהט נישט און הערט נישט דעם וועה־געשריי פון טויזענדער יודישע פרויען און קינדער, וועלכע רייסען זיך צו קומען צו זייערע מענער און עלטערן, וועלכע ס'איז געלונגען זיך אריינצוכאפען קיין ארץ ישראל.

* * *

אין תל אביב פונקט צוועלף א זייגער צו מיטאג האט אנגעהויבען דער שטרייק. די געוועלבער, (אויך די אפטייקען), זאדע־וואסער־בודקעס, רעסטאראנען, קאפע־הייזער, האבען ווי אויף א געהיימען אליארם צוגעמאכט זייערע לאדענס. די אויטאמאבילען, די שטאטישע אויטאבוסען, די דראשקעס, זענען פערשוואונדען פון גאס. שטילע, אויסגעשטארבענע גאסען! יום־כפור שטימונג, און די יום־כפור שטימונג איז נישט בלויז אויסערליך. אלע פיהלען, אז דא געהט עס וועגען א העכערער זאך. דער דאזיגער שטרייק פון דעם קנאפען פערטעל מיליאן יודען אין ארץ־ישראל איז אן איינאיינציגער שריי פון אלע זיבעצעהן מיליאן יודען פון דער וועלט. דער דאזיגער שטרייק דער שבתון, ווי ער הייסט דא, ווערט מיטגעלעבט פון אלע יודען אין דער גאנצער וועלט.

* * *

איך קום ארויס אין רחוב אלנבי, נאך פאר א האלבען שעה האט דא פולסירט און געהערשט א לעבען. מען האט נישט געקאנט די גאס אדורכגעהן, איצט איז שטיל. ביי דער פאסט: תמיד איז דא א געדרענג, א געפילדער (די איינציגע פאסט אין תל־אביב), היינט איז שטיל, די פאסט איז אזוי

די באהן, א רעגירונגס־אונטערנעהמונג און זי שטרייקט נישט. די באאמטע פקידים, סידרב יהודים, זיצען ביי די שאלטערס און ווארטען אויף קונים, אין דרויסען פאר דער טיר שטעהען צוויי ענגלישע פאליציאנטען. א חברה יונגעלייט שטעהט אויך דארט און מאכט אויפמערקזאם יעדען, ווער ס'ווייסט דאס נישט, אז מען זאל היינט ביז זיבען א זייגער אויף דער באהן נישט אריינטראגען קיין בריף, נישט קויפען קיין מארקען. ס'ווערט שטרענג אדורכגעפיהרט.

* * *

ווייטער אונטערן אין דער אלענבי־גאס, נישט ווייט פון דער אפער „מוגראבי", האבען יונגעלייט אויפגעשטעלט באריקאדען, פון ציגעל, האלץ, בלעך, שטיינער, פליצים פאהרט אן א פאליציי־אויטא מיט א 10—12 פאליציאנטען. אלע האבען ביקסען אין דער האנד. דער פאליציי־אינספעקטאר גאפער שפרינגט ארויס פונ'ם אויטא און הויבט אן בכבודה ובעצמה רייניגען די גאס פון די באריקאדען. דער אויטא פאהרט ווייטער. שטאלצע פאליציאנטען, וועלכע ס'איז געלונגען צו פאסירען די גאס, פאהרען אוועק, און דער עולם לאכט און פייפט...

* * *

אין „בית־העם" ווערט אפגעהאלטען א פערזאמלונג, דעם פארזיץ פיהרט דער דירעקטאר פונ'ם הרצל־גימנאזיום ד"ר מאסינזאהן, איבער פינף טויזענט מענשען זענען פערזאמעלט. הויך ווערט ארויסגעשריגען דער פראטעסט געגען ענגלאנדס טאקטיק בנוגע עליה, די קאלאניעס, די מושבות בעדארפען מענשען, נויטיגען זיך אין ארבייטער; מיליאנען מענשען, געזונטע, יונגע כחות שטעהען און ווארטען צו קומען, אבער די טויער פון דעם אייגענעם לאנד זענען פערמאכט. איז דאס צו גלויבען? דער עולם שטייט שטיל מיט פערביסענע ליפען, מיט צונויפגעקלאמערטע פויסטען, און הערט צו וואס די פיהרער זאגען.

* * *

נאך דער פערזאמלונג, דער עולם צוגעהט זיך. א פאר הונדערטס אפשר טויזענד, נעהמען זיך צונויף און געהען זינגענדיג אהיים. „קדימה, עליה, קדימה". זינגען זיי. יונגע יודען געהען זינגענדיג אין דער איינציגער יודישער שטאט אין דער וועלט. אין תל אביב ס'קומט אן אן אויטא מיט פאליציאנטען. מיט פאליציי־אינספעקטאר גאפער בראש. ער הייסט צוטרייבען דעם עולם. די יונגעלייט אבער זאגען, היינט איז שבתון, און זיי מעגען זינגען. און שוין לויפען ארויס די פאליציאנטען פון דעם אויטא און הויבען אן שלאגען מיט זייערע גומעס, אדער הילצערנע שטעקענס. שלאגען זיי איבער די קעפ, פלייצעס, הענד, שלאגען, שלאגען. פון א זייטען־גאס פאלט א שטיין, א צווייטער, א דריטער. די פאליציי בעקומט דערווייל פערשטארקונג, דאס שטיינער־ווארפען מאכט די פאליציאנטען נאך מעהר אויפגערעגט. העכער פופציג צובלוטיגטע האט מען אוועקגעפיהרט אין שפיטאל אריין, אין דער „הדסה", דער „רויטער מגן דוד". די גיכע הילף האט געהאט א סך צו טון...

* * *

איך וואלט מיר דאס נישט געקאנט אין לעבען פארשטעלען וואס איך האב דא געזעהען: צובלוטיגטע יודישע קעפ אין דער איינציגער יודישער שטאט פון דער וועלט..

תל־אביב, 24 מאי, 1934.

פערברענט געווארען פאר איבערגעהן צום יודישען גלויבען
פראצעסע מיט צוויי הונדערט יאהר צוריק

פון מ. שטארקמאן.

די געשיכטע פון יודישע מארטירער, וועלכע האבען מקריב געווען זייער לעבען פאר זייער גלויבען, איז א לאנגע און א טרויעריגע, און ווייסט צו דערצעהלען פון טויזענטער, וועלכע זענען אומגעקומען אויף קידוש השם. עס זענען אבער דא אויך נישט־יודען, געבוירענע קריסטען, וועלכע זענען אומגעקומען אויף די שייטער־הויפענס פאר זייער ליבע צום אונטערדריקטען פאלק און צו זיין אמונה. דא ווילען מיר דערצעהלען וועגען פיר אזעלכע קריסטען, דריי פוילישע פרויען און א רוסישען פלאטאן־אפיצער, וועלכע האבען פערקניפט זייער גורל מיט'ן יודישען פאלק און זענען מיט פרייד בעגאנגען צום טויט, אבי צו קענען בלייבען יודען.

I.

איינע פון זיי איז קאטערינא מעלכעראווא ווייגעל זאלעזאווסקא. איהר מאן איז געווען א מיטגליד פון מאגיסטראט אין קראקא. זי אליין האט געשטאמט פון די סאמע בכבוד'יגסטע פאמיליעס אין פוילען. אין קאטערינא מעלכעראווא'ס הויז פלעגען פערקעהרען די אנגעזעהענסטע אריסטאקראטען פון שטאט. זי אליין האט אבער נישט געהערט צו יענעם טיפ רייכע פוילישע פרויען פון 16־טען יאהרהונדערט, ד. ה. מיט 400 יאהר צוריק, וועלכע האבען זיך אפגעגעבען מיט בעלער, פערוויילונגען און יאגד; פערקעהרט, זי איז געווען זעהר אנ'ערנסטע און טיף־רעליגיעזע פרוי. אין דער פרייער צייט פלעגט זי זיך אפגעבען מיט לייענען פרום־קריסטליכע ביכער און פילאזאפירט וועגען פערשידענע רעליגיעזע פראבלעמען.

ווען קאטערינא מעלכעראווא ווייגעל איז אלט געווען ארום 70 יאהר, האט זיך אין פוילען שטארק געטומעלט מיט דער קריסטליכער סעקטע „יוניטאריער", וועלכע האט געלייקענט די קאטוילישע דאגמע פון א געטליכער „דריי־איינציקייט" — גאט־פאטער, גאט־זוהן און „הייליגער גייסט". די דאזיגע סעקטע האט אויך פארווארפען א גאנצע רייהע אנדערע גרונט־פרינציפען פון קאטויליציזם. די „יוניטאריער", אין געגענזאץ צו די קאטאליקען, האבען זיך בעצויגען סימפאטיש צו די יודען און זיך א סך מעהר פעראינטערעסירט מיט די שריפטען פון תנ"ך ווי אין נייעם טעסטאמענט, דעם קריסטליכען צוגאב צו דער ביבעל. די אנפיהרער פון דער „יוניטארישער" בעוועגונג זענען געווען א צאהל פוילישע פראטעסטאנטען, און א היבש ביסעל פוילישע אינטעליגענטען און אריסטאקראטען זענען צו זיי צוגעשטאנען.

דער יוניטאריזם האט אויך צוגעצויגען די אויפמערקזאמקייט פון דער רעליגיעז־פילאזאפישער קאטערינא מעלכעראווא. שטודירענדיג אזוי די גרונט־פרינציפען פון דער נייער סעקטע, האט זי זיך דערווייל בעקענט מיט די עיקרים פון דער יודישער רעליגיע, און זי איז ביסלעכווייז געקומען צו דער איבערצייגונג, אז די יודישע אמונה איז די איינציג־ריכטיגע, און זי האט דאס דערציילט איהרע פריינט.

די נייעס וועגען קאטערינאס רעליגיעזע איבערצייגונגען האט דערגרייכט צום קראקעווער בישאף נאמראט, א פייערדיגער אנטיסעמיט און פאנאטישער בעקעמפער פון אלע קריסטליכע „אפיקורסים". האט ער אין אויגוסט 1530, זי געצוואונגען זיך צו שטעלען פארן קירכליכען טריבונאל און ענטפערען אויף דער בעשולדיגונג פון לייקענען אין קאטאליציזם. געפונען צו ווערען שולדיג, האט געמיינט פערברענט צו ווערען אויפן שייטער־הויפען. קאטערינא מעלכעראווא איז אבער נישט געווען קיין פשוטע קריסטליכע פרוי, נאר א פוילישע אריסטאקראטקע, און דערצו נאך א דאמע אין הויכען עלטער. האט דער בישאף בעשלאסען זי צו שאנעווען אויב זי וועט צוריקציהען איהר אפלייקענונג אין דער „דריי־איינציקייט" און ווידער

(ווייטער זעה 9־טע זייט)

ציפערן — נייע היים פאר דייטשע יודען?
א בעזוך אויף דעם אינזעל

ענגלישע רעגירונג מאכט ציפערן א קאנקורענץ פאר פאלעסטינא. — זי וויל דארט אויפבויען א גרויסען פארט. — ס'הויבט זיך דארט אן א גרויסע שפעקולאציע און יודען פאהרען...

פון ב. סמאליאר

די שיף „איטאליע" גליטשט זיך אויף די שטילע וואסערן פון אדריאטישען ים, און שניידט זיך דורך א וועג צום מיטעללענדישען ים, און צום אריענט.

פאסאזשירען פעהלען נישט. יודען וואנדערן איצט־ יודען פאהרען, מען פאהרט קיין עגיפטען, מען פאהרט קיין באגדאד, מען פאהרט קיין פאלעסטינא, מען וואנדערט פון דעם איראפעאישען אנטיסעמיטיזם אין די ווייטע לענדער פון דעם הייסען מזרח.

די גרופע דייטשע יודען, וואס פאהרט מיט אונז אויף דער שיף, איז פעראינטערעסירט בעזונדערס אינ'ם אינזעל קאפריסין, אין ציפערן.

— פארוואס דווקא ציפערן?

די יודען ערקלערען מיר:

— ציפערן — זאגען זיי — איז דאס לאנד פון דער נאהענטער צוקונפט, איצט איז נאך ציפערן א פוסטער גריכישער אינזעל אונטער דער ענגלישער אדמיניסטראציע, אבער נישט מעהר ווי מיט פינף יאהר שפעטער וועט ציפערן ווערען א גרויסער יודישער צענטער.

— ווי אזוי?

— גאנץ איינפאך — זענען מיינע דייטשע יודען אפטימיסטיש — אין פינף יאהר ארום וועט אין ציפערן זיין די ריכטיגע נאכפראגע אויף הייזער, אויף לאנד פאר אראנזשען־פלאנטאציעס, די ריכטיגע אויפלעבונג פון גרויסע לאנדווירטשאפט פון קליינער אינדוסטרי און פון ענטוויקעלטער האנדעל. פערלאזט זיך אויף יודען! יודען וועלען פון ציפערן מאכען א לייט!

ער לאזט זיך אריין אויף א טיפיש־דייטשען אופן אין א גרינדליכען אנאליז, און ער קלערט מיר אויף:

— די רעגירונג פון ענגלאנד — זאגט ער — טראגט איצט שטילערהייט איבער א גוט ביסעל פון איהר אויפמערקזאמקייט פון פאלעסטינא קיין ציפערן. זי שלעפט פון פאלעסטינא אראנזשען־בוימער און פלאנצט זיי איבער אין ציפערן. זי נעהמט ערפאהרענע פאלעסטינער רעגירונגס־בעאמטע און פיהרט זיי איבער קיין ציפערן; זי בעמיהט זיך אויף א שטילען און ארגאניזירטען אופן צו שאפען אין ציפערן א גוטע מיליטערישע באזע. זי האלט אנ'אויג אויף דער שכנות'דיגע איטאליען און פלאנעוועט צו בויען אין ציפערן א האפען נישט קיין קלענערן ווי דער איטאליענישער האפען אין ברינדיזי, מיט איין ווארט — זי וויל אויפלעבען ציפערן.

די ענגלישע רעגירונג וויל אויפלעבען ציפערן, זעהען די יודען דערפאר די ערשטע דאס צו דערפיהלען.

און מענשען שפעקולאנטען קומען איצט קיין ציפערן און האנדלען אין באדען, און מעסטען אויס גאנצע קווארטאלען און אלץ מיט אנ'אויסרעכענונג אויף שפעטער, מיט אנ'אויסרעכענונג, אז אין א פאר יאהר ארום וועלען הייזער אין ציפערן שטייגען; מיט א גלויבען, אז זיי וועלען שפעטער זייער געלד ארויסנעהמען דאפעלט, אויב נישט מעהר.

* * *

יודישע איינוואנדערער פון דייטשלאנד האבען איצט נישט קיין שוועריגקייטען זיך צו בזעצן אין ציפערן. לאזען מיר זיך דערפאר ארויס אויפ'ן אינזעל אהן שום גרויסע פארמאליטעטען.

אין לארנאקא — די האפען־שטאט פון דעם אינזעל — ווערען מיר ארומגערינגעלט מיט אלטע בעוואקסענע גריכען, וואס בעלאנגערען אונז און ווילען דורכאויס אונז פערקויפען מציאות.

— ליידענע באדטיכלעך פון אייגענעם זייד!

— געשטריקטע דעקען פון אייגענער לייווענט!

— גרויסע מאראנצען פון אייגענע פלאנטאציעס!

אלץ איז דא אייגענס, אלץ די זייד, די לייווענט די מאראנצען — אלץ קומט פון ציפערן גופא, דאס אינזעל איז פערלאזען פון לאנגע דורות, אבער נאטירליכע רייכטימער האט עס אהן א שיעור, מען דארף זי בלויז ענטוויקלען, בלויז זיי ברענגען אין ארדנונג.

אויף דער הויפט־גאס אין לארנאקא צווישען די האטעלען פאר אנגעפאהרענע ענגלענדער, אין פראנט פון א טוריסטען־ביורא, יאוועט זיך מיט אמאל ארויס א שווארץ־חנ'עווודיגער בחור, וואס מען קאן נישט וויסען פון ערשטען בליק, צי איז ער א יוד, צי א גריך, צי א טערק. פארהאן דאך אויפ'ן אינזעל אזוי פיל גריכען און טערקען און אזוי וועניג יודען.

— שאלאם! — בעגריסט ער אונז אויף העברעאיש.

— שלום וברכה!...

— פון דייטשלאנד? — בעטראכט ער דעם באגאזש מיט א געניט אויג.

— פון דייטשלאנד!

— פארהאן שוין דא יודען פון דייטשלאנד — דערצעהלט ער אונז — פערהאן שוין איבער פופציג.

— וואס מאכען זיי דען דא? — וויל איך וויסען.

— פערשידענעס. מאנכע פון זיי האנדלען אין פאמאגוסטא... מאנכע פון זיי זענען דאקטוירים, מאנכע טוען נאך דערווייל גאר־נישט און קוקען זיך בלויז ארום.

— און די ארטיגע בעפעלקערונג? — פרעג איך זיך נאך — ווי קוקט די ארטיגע בעפעלקערונג אויף די אנגעקומענע דייטשע יודען?

— די ארטיגע בעפעלקערונג — דערצעהלט מיר דער בחור — איז דערווייל זעהר צופרידען מיט די יודען פון דייטשלאנד. זיי ברענגען מיט זיך אריין קולטור און ריינקייט, פון וועלכער מען האט ביז איצט אין ציפערן נישט זעהר פיל געוואוסט. זיי זענען ווי די ענגלענדער; נאך ריינער פון די ענגלענדער. מען בעציהט זיך דא צו זיי מיט גרויס רעספעקט און אינטערעס.

— און אויסער דייטשע יודען, זענען דא פארהאן נאך אנדערע יודען? — אינטערעסירט מיך צו וויסען.

— פארהאן — איז דער בחור עטוואס אומצופרידען — אבער זעהר וועניג. פיליכט צעהן פאמיליעס, נישט מעהר.

* * *

פון לארנאקא צושיידען מיר זיך. אייניגע פון די אנגעקומענע דייטשע יודען האבען בעקאנטע אין שטאט פאמאגוסטא, אנדערע אין ניקאסיע, ווערט דערפאר אונזער גרופע קליין און קלענער.

צוויי גרויסע מאדערנע אויטאמאבילען נעהמען אין זיך אריין א האלב טוץ אנגעקומענע פאמיליעס מיט זייער האב און גוטס און לאזען זיך אוועק אויף די שטויביגע וועגען קיין פאמאגוסטא.

— צו א נייעם לעבען אין א ניי לאנד!

מיר טראגען זיך איבער די ברייטע פעלדער און לאזען הינטער זיך איבער גאנצע וואלקענס מיט שטויב.

דאס לאנד איז ווי אויסגעשטארבען. קיין לעבעדיגע מענשען צו בעגעגענען אויף די אלע מיילען, קיין סימן פון א לעבעדיגער בעשעפעניש. אלץ ליגט איצט אין שאטען, אלץ האלט זיך אין פוילער רוהע.

— און פון וואס לעבען דא די מענשען? — קאן איך זיך נישט איינהאלטען און פרעג אונזער שאפער — אז די ארבייטען נישט. טא, פון וואס לעבען זיי?!

— א! — שמייכעלט דער שאפער — מען דארף דא פיל נישט ארבייטען אום צו לעבען. דאס לאנד איז אלט און רייך און פול מיט פערשידענע גריבסען און פרוכטען, שווער ארבייטען לוינט דא ווירקליך נישט.

— גיט א קוק אויף אונזערע מענשען — ווייזט ער אונז א קליין הייזעל, וואס שטעהט אין סאמע מיטען וועג — זיי האבען ווירקליך נישט קיין גרויסע אמביציעס. זיי דארפען ווירקליך שווער נישט ארבייטען. זיי בעגנוגענען זיך מיט דעם מינימום. [illegible] זיי זענען פרימיטיוו, פויל און צופרידען צו ארבייטען וואס ווינציגער.

פונדעסטוועגען זענען פארהאן צווישען זיי אויך גענוג פערמעגליכע? — רייס איך איהם איבער אין מיטען.

— פערמעגליכע? — דריקט דער שאפער שטארקער אויף דעם גאזאלין — נישט צווישען די היגע געבוירענע, נישט צווישען דער געמישטער גריכיש־טערקישער בעפעלקערונג. פערמעגליכע זענען פארהאנען, אפשר אלע זענען זיי ענגלענדער. די ענגלענדער זויגען איצט אויס דאס לאנד און ווערען דא ווירקליך רייך. אבער נישט די ארטיגע בעפעלקערונג.

ווען עס קומט צו די ענגלענדער, איז מען אין ציפערן נישט אזוי בעגייסטערט פאר זיי.

מעהר רעדט ער נישט. פעסט ביים רודער טרייבט ער די מאשין א שווייגענדיגער און קאן פון איהם מעהר קיין איינציג ווארט נישט ארויסבעקומען.

אויסשטעלונג פון ראַסען-אָפּשטאַמונג

מיט וואָס די נייע הערשער פון דייטשלאַנד ריהמען זיך

(אַ בריוו פון בערלין)

הימעל און ערד און — ראַסע. אויסגעפּעהלט האָט בלויז אַנ'עקסטרא ראַסע-אויסשטעלונג. און דאָס איז לעצטענס אויך געשעהן. אַזאַ אויסשטעלונג איז מאַקע די טעג צושטאַנד געקומען. זי איז ערעפענט געוואָרען מיט גרויסען פּאַראַד און אומבעשרייבליכען פּאָמפּ, ווי ס'איז דער שטייגער אין „דריטען רייך". דער ערעפענונגס-מאַרש איז אויסגעפיהרט געוואָרען אויף אַלט-גערמאַנישע בלאָז-אינסטרומענטען, בעגלייט מיט קעסעל-פּויקען. דערנאָך איז געקומען אַ בעזונדער פּויק-אַטראַקציע אין דער געשטאַלט פון מיניסטער פאַר פּראָפּאַגאַנדע און אויפקלערונג, יוזעף געבעלס, וואָס האָט אַלס עהרען-פּרעזידענט פון [illegible] דאָזיגער אויסשטעלונג נעהאַט אויסגעפּויקט [illegible]-גולם אַ לאַנגע דרשה.

מעהר ווי אַ יאָהר צייט האָט געדויערט די פאַרבערייטונג פון דער ראַסע-אויסשטעלונג, פיל מיה און אַרבייט האָט מען דערין אריינגעלייגט. קיין געלד האָט מען נישט נעהאַט געזשאַלעוועט, אַבי דורכפיהרען די זאַך אויספיהרליך און גרינדליך. ס'איז דאָך אויך נישט קיין קלייניגקייט: אַ ראַסאַנע אויסשטעלונג, וואָס זאָל דינען אַלס פלומר'שט וויסענשאַפטליכע גרונדלאַגע פאַר דער עצם עקזיסטענץ פון „דריטען רייך".

איידער איהר קומט-צו צו דער אויסשטעלונג, גלייך נאָכ'ן אַריינגעהן דורכ'ן הויפּט-אריינגאַנג, מוזט איהר צוערשט בעטרעטען די עהרען-האַלע. פון דער עהרען-האַלע האָט דער וועג געפיהרט צו דער אָפּטיילונג, וואָס ווערט בעצייכענט מיט'ן טיטעל „דאָס רייך פון די דייטשען". דאָ בעקענט איהר זיך הויפּטזעכליך מיט'ן אורשפּרונג פון די אַלטע גערמאַנער און דער קולטור ווייטער. דאָס אינטערעסאַנטע דערביי איז, וואָס ס'ווערט קיין בילד נישט געוויזען, ווי אַזוי אַנ'אַלטער גערמאַנער האָט אויסגעזעהן. אַ הייניגער מענש וואָלט דאָך געוואָלט האָבען וואָסער'ס איז פאַרשטעלונג וועגען איהם. געצייגט ווערן אויסשליסלעך די פון-אַלטע גערמאַנער געמאַכטע וואָפען, ווי שווערדען, שפּיזען, מעסערס און דאָס גלייכען. דערויף מוז מען זאָגען, זענען זיי טאַקע געווען גרויסע מאַדים'ס. אונזער „מורה דרך" איז ביי דעם אריין אין אַ גרויס התפּעלות און האָט זיך געווענדעט צו אונז בזה הלשון:

— זאָגט אַליין, מיינע הערען פּרעסע-פאַרטרעטער: צי קען מען דען פאַררעכענען די אַלטע גערמאַנער, וואָס זענען געווען אימשטאַנד אַזוינס צו מאַכען, — צי קען מען זיי פאַררעכענען אַלס באַרבאַרען? דאָס זענען דאָך סימנים פון אַ גאַר הויכער קולטור! צו וואָס האָט מען אויסגעטראַכט אויף זיי אַזאַ שקר-בלבול?

קיינער פון די קאָלעגען קוויטירט איהם נישט מיט אַנ'ענטפער, אַלעמענס פּנים'ער זאָגען: לאָזען מיר בעסער געהן ווייטער. אַ שאָד די צייט אויף אויסצוהערען יענעם'ס רייד. מיר האָבען וועגען דעם אונזער אייגענע מיינונג.

אַט קומען מיר צו די „מערקווירדיגקייטען" פריידריך דעם גרויסען'ס. מיר בעקומען צו זעהן זיינעם אָנ'אָפּגעטראָגענעם אַלטען מונדיר, וואָרום ער האָט זעלטען, זאָגט מען אונז, געלאָזט זיך מאַכען אַ נייעם בגד, דערפאַר האָט ער פאַרמאָגט צוויי פּאַלקעס, מיט וועלכע ער פלעגט נעבען קלעפּ. די דאָזיגע פּאַלקעס ווערען איצט אויך אַרויסגעשטעלט אַלס מוס טער. קיינער פון די אַנוועזענדע וואָלט זיך גישט געוואונשען צו קומען מיט זיי אין בעריהרונג... מיט אַמאָל ווערט אונזער וועג-ווייזער ווייטער נתפּעל, אַנווייזענדיג אויף דעם „גרויסען" קייזערס אַ שפּרוך: „די אייזלען וועלען עס בעסער אונטערזוכען". אַט דאָס, זאָגט ער, הייסט אַ קלוג וואָרט! מעהר נישט, וואָס אונז איז נישט קלאָר געוואָרען, ביי וועלכען צוזאַמענהאַנג ער האָט דאָס געזאָגט. איך, למשל, האָב זיך געהאַט געקלערט, צי זענען דערמיט אויך געמיינט געוואָרען די אייזלען פון דריטען רייך...

אייזלען אַהער, אייזלען אַהין. מיר קומען אָן אין דאָס סאַמע דריטע רייך. אונזער „מורה-דרך" ווערט גאָר האַפּערדיג. ער רייבט זיך די הענד און פינטעלט מיט די אויגען פאַר לויטער שמחה.

קודם כל פיהרט ער אונז צו צו אַ טאַבעלע, וואָס פאַרצייכענט די מלוכה-הוצאות פון דער רעפּובליק פאַרן יאָהר 1930, בעת דער סאָציאַל-נאַציאָנאַליזם האָט זיך געהאַט אומגעהויער געשטאַרקט. צווישען אַנדערען, ווייזט ער אונז אָן, האָט די רעפּובליק געהאַט אויסגעגעבען פאַר בלויז משוגעים-הייזער אַ קיילעכדיגע סומע פון איין מיליאַרד מאַרק, ווערענד די רייכס-ווער האָט איהר אָפּגעקאָסט אַרום אַרום זיבען הונדערט און פופציג מיליאָן מאַרק. ווי אַזוי קען דאָס געמאָלט זיין? צי האָט זיך די רעפּובליק אַזוי ווייניג געהאַט געקימערט אַרום די נאַציאָנאַלע אַרמיי? פאַרוואָס האָט זי זיך מעהר אָנגענומען פאַר די משוגעים?

אַזוי האָט געפרעגט אונזער „מורה דרך" [illegible]יואָרט פון אונז אויף אַנ'ענטפער. די תשובה איז בעוועזען קלאָר: דענסטמאָל זענען שוין אַזוי פיל געווען געפּלאַגט פון דער נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישער משוגעת, איז קיין וואונדער נישט, וואָס די משוגעים-הייזער זענען געווען איבערפולט און האָבען אַריינגעטריבען אין אַזעלכע הויכע הוצאות...

אונזער „בעל-דבר" מאַכט אונז אויפמערקזאַם אויף פאָלגענדע דריי בילדער: אַ יונגערמאַן מיט אַ בלייכען געזיכט שרייבט אַליין אָן אַ בקשה, אַז מ'זאָל איהם סטערעליזירען, דריי דאָקטוירים בעראַטען זיך וועגען דעם — און דער בעטרעפענדער איז אַ גליקליכער און צופרידענער, וואָס זיין בקשה איז דערפילט געוואָרען.

דעם דאָזיגען יונגענמאַן האָט מען געוואָלט בעקומען צו זעהן אין דער ווירקליכקייט...

נישט ווייט דערפון שטויסט מען זיך אָן אויף אַזאַ מין בילד: אַ גרופּע קינדערלעך מיט אַ האַלב-נעגערישען אויסזעהן. דאָס זענען די מולאַטלעך, וואָס די פראַנצויזישע אָקופּאַנטען האָבען איבערגעלאָזען אַ מתנה אין רוהר-געביט. די צאָהל פון אַט די ממזרים'לעך דערגרייכט אַרום 600 און אויב נישט נאָך מעהר.

געצייגט ווערט דאָס דאָזיגע בילד, כדי צו וואָרנען אַלע דייטשע טעכטער, אַז זיי זאָלען זיך נישט אָפּגעבען מיט שוואַרצע. וואָרום דורך „שוואַרצער ליבע" ווערט פערשוואַרצט די נאָרדישע ראַסע.

אַזוי ווערט אויך אויף אַנ'אַנדער בילד געוואָרענט פאַר געמישטע חתונות מיט יודען: אַט יענער בייכיגער יוד מיט דער שלאַנקער בלאָנדער דייטשקע איז נישט קיין גלייך פּאָר! אַ גרויסע אויפשריפט אונטערן בילד בעדויערט, וואָס ס'לאָזט זיך נישט פעסטשטעלען די גענויע צאָהל פון אַלע געמישטע פּאָרלעך, ווייל שולדיג אין דעם איז די רעפּובליק, די אַזוי גערופענע נאָוועמבער-מלוכה, וועלכע האָט נישט געהאַט נאָטירט אַזאַ ענין ווי ראַסע-צוגעהעריגקייט און אויך נישט געמאַכט קיין שום פאַרצייכענונגען וועגען דעם.

פאַר איין גאַנג ווערט איליוסטרירט דער שרעקליכער איינפלוס פון די פּרעמדראַסיגע יודען. די איליוסטראַציע בעשטעהט פון אַ גרופּען-בילד, אויף וועלכער עס פיגורירען דער געוועזענער בערלינער וויצע-פּאָליציי-פּרעזידענט בערנהאַרד וויים, דער שוישפּילער זיגפריד אַרנאָ, דער ספּעקולאַנט-פאָרשער מאַגנוס הירשפעלד, דער שריפטשטעלער ליאָן פוכטוואַנגער און נאָך אַזעלכע עהנליכע פּערזאָנען. דאָס דאָזיגע גרופּען-בילד, הייסט עס, זאָל רעדען פאַר זיך אַליין.

אַלס געגענזאַץ צו דעם קוקען פון דער דערבייאיגער וואַנד אַרונטער איינציגע טיפּען פון דער אַרישער ראַסע. מייסטענס זענען עס דייטשע געלעהרטע. די מעהרסטע פון זיי טראָגען לאַנגע בערד. אַזאַ איינעם ווי מיר האָט זיך גאָר געדאַכט, אַז לויט זייער חיצונות, זענען עס גלויבענס-גענאָסען פון מיר...

אַ חשוב'ער אָרט פאַרנעהמען די שטאַמבוימער פון אַרישע פאַמיליעס. אָהן אַ שטאַמבוים איז גאָרנישט כדאי צו לעבען אויף דער וועלט. איטליכער אַריער מוז נעמליך וויסען, וואו ער שפּאַרט אָן. ס'ווערען געבראַכט מעהרערע מוסטערן פון אַזעלכע שטאַמבוימער. אויבען-אָן, פאַרשטעהט זיך, שטעהט דער „דורות-טאַוועל" פון „פיהרער".

איצטער קומט דער אַרישער צוואַוקס. דאָס דייטשע פאָלק ווערט נעבעך פון יאָהר צו יאָהר קנאַפּער אין צאָהל. וואָס איז? מ'קינדעלט אין דייטשלאַנד ווייניגע.

ל. ראָזען.

די דייטשען זענען זיך ווידעראַמאָל מתחייב נישט צו שטערען יודען דעם אָנטייל אין די אָלימפּישע שפּילען

אָפיציעלע פערזיכערונג אויפ׳ן אינטערנאַציאָנאַלען אָלימפּישען קאָנגרעס אין אַטען

סאַלאָניקי (יט"א) אין אַטען איז די טעג פאָרגעקומען דער אינטערנאַציאָנאַלער אָלימפּישער קאָנגרעס, אויף וועלכען עס זענען בעהאַנדעלט געוואָרען פערשידענע פראַגען פון דער ספּאָרט-אָלימפּיאַדע אין בערלין 1936. דער בריטישער דעלעגאַט, לאָרד אַבערדעיר, און דער אַמעריקאַנער דעלעגאַט מר. גאַרלענד, האָבען אויף דער טאָג-אָרדנונג געשטעלט די פראַגע פון אַנ'ערבות, אַז דייטשלאַנד וועט נישט מאַכען קיין שום שוועריגקייטען פון אָלימפּען-שפּילער אויס ראַסישע אָדער רעליגיעזע טעמים. דערויף האָט דער פיהרער פון דער דייטשער דעלעגאַציע אָבגעגעבען אַנ'אָפיציעלע ערקלערונג, אַז אויף די אָלימפּישע שפּילען אין בערלין וועלען נישט געמאַכט ווערען קיין שום ראַסען-דיסקרימינאַציעס. דייטשלאַנד, האָט ער געזאָגט, וועט צולאָזען אַלע אויסגעקליבענע יודען צו בעטייליגען זיך אין די ספּאָרט-פאַרמעסטונגען צוגלייך מיט אַלע איבעריגע שפּילער, און אַלע דייטשע יודען, וואָס וועלען זיך אַרויסווייזען אַלס ענטשפּרעכענד רעפּרעזענטירטע דייטשלאַנד, וועלען איינגעשלאָסען ווערען אין דער דייטשער אָלימפּישער מאַנשאַפט.

Dr.
Wołkowyski
4 ציגעל-גאַס 4, טעל. 90-216
נעהמט אָן אין הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע
אויפנאַהמס-שעהן פון 8—1 מיטאָג און פון 5—9 אָוונט

די טראַגעדיע פון אַ יודישען מיניסטער

פון ש. בערג.

— .4 —

דער פירשט פאַנגט דעם רב'ס טאָכטער

דער ביאַלער רב איז געווען איינער פון די גרעסטע גאונים און פון גרעסטען יחוס. זיין פאָטער איז געווען רב אין לעמבערג, און זיין שוואָגער איז געווען דער בעריהמטער לעמבערגער רב, דער „פּני יהושע". זיין איינציגע טאָכטער, ביילע, איז געווען אַ כלה מיט דעם בעריהמטען עלוי, משה'לע בריסקער. זי איז נאָך געווען אַ יונג קינד, קיין פולע פופצעהן יאָהר איז זי נאָך נישט אַלט געווען, דער פאָטער איהרער האָט אָבער צוגעאיילט איהר חתונה צוליב פירשט ליובאָמירסקי.

דער פירשט האָט זי איינמאָל דערזעהן און איז פאַרכאַפּט געוואָרען פון איהר שעהנקייט, און ער האָט זי אָנגעהויבען צו פערפאָלגען. צוליב די וואַהלען פון אַ קעניג און דעם קאַרנאַוואַל איז דער פירשט געווען אין וואַרשאַ — האָבען זיי געהאַט אַ ביסעל מנוחה, זיי האָבען אָבער מורא געהאַט אַז נאָך דעם קאַרנאַוואַל וועט ער צוריקקומען, וועט ער זי ווידער פערפאָלגען, און אפשר גאָר פאַנגען. האָבען זיי בעשלאָסען זי חתונה צו מאַכען פריהער, איידער ער וועט צוריקקומען. נאָך דער חתונה וועט זי פאָהרען מיט איהר מאַן קיין בריסק.

האָט אָבער דער קאַרדינאַל געצוואונגען דעם פירשט צו פאָהרען קיין ביאַלע דעם צווייטען טאָג פון קאַרנאַוואַל, איז ער געקומען צו דער חופּה און ער האָט זיך נישט גערעכענט וואָס זיין פרוי איז מיט איהם — ווי נאָר ער האָט דערהערט אַז דעם רב'ס טאָכטער האָט חתונה איז ער געלאָפען צו דער חופּה.

ווען דער פירשט איז געקומען אויפ'ן שוהל-הויף האָבען די אונטערפיהרער'ינס צוגעפיהרט די כלה, האָט ער אַרויסגענומען אַ רעוואָלווער און זיך דורכגעריסען צו דער חופּה. ער האָט קיין וואָרט נישט אַרויסגערעדט און האָט אַ כאַפּ געטאָן די כלה מיט איין האַנד און מיט דעם רעוואָלווער אין דער צווייטער האַנד האָט ער זיך געמאַכט אַ וועג.

די יודען זענען געבליבען פאַרגליווערט פאַר שרעק. נאָר דער פאָטער האָט געוואָגט אַרויסרעדען אַ פּאָר ווערטער. ער האָט זיך געבעטען ביי איהם ער זאָל נישט פערשטערען זיין פרייד, ער זאָל איהם צוריקגעבען זיין קינד. דער פירשט האָט זיך אויסגעלאַכט פון איהם און געטראָגען ווייטער די פערחלשטע כלה.

ביי דער גאַנצער שוידערליכער סצענע האָט מען נישט געזעהען דעם חתן. ער איז געווען פערשוואונדען. ער איז אָבער באַלד צוריקגעקומען מיט אַ גרויסען שטיין. אין האַנד. איין זעץ האָט ער דערלאַנגט דעם פירשט אין קאָפּ אַריין, און דער הערשער פון שטאָט האָט זיך אויסגעצויגען אין דער גאַנצער לענג אויף דער ערד.

אַלע זענען זיך צעלאָפען, זיי האָבען מורא געהאַט אַז דער חתן האָט דערהרגעט דעם פירשט. און מען וועט די יודען אויסהרגענען. נאָר דער חתן און לייב בעל עגלה האָבען זיך נישט פערלוירען.

— איהר נעהמט די כלה — האָט געזאָגט דער בעל-עגלה צום חתן — איך לויף שפּאַנען די פערד!

לאַנג האָט נישט געדויערט און זיי זענען שוין געווען ווייט פון ביאַלע.

דער שוהל-הויף איז געווען לעדיג און דער פירשט איז אַ לאַנגע צייט געלעגען אַ פערוואונדעטער, אַ פערחלשטער, ווען ער איז געקומען צו זיך, איז ער נאָך אַלץ געווען אַזוי פערטויבט אַז ער האָט נישט געוואוסט וואָס עס איז געשעהען דער קאָפּ האָט איהם שרעקליך וועה געטאָן און איז געווען נאַס; האָט ער צוגעלעגט די האַנד צום קאָפּ האָט אָנגעריהרט פערגליווערט בלוט און ער האָט זיך דערמאָנט וואָס ס'איז פאָרגעקומען.

מיט פופציג בעוואָפענטע קנעכט איז ער ביי נאַכט געקומען צום רב און געפאָדערט מען זאָל איהם אַרויסגעבען דעם מאַן וואָס האָט איהם געשלאָגען. דער רב האָט זיך געבעטען אַז ער ווייסט נישט, ווער ס'האָט איהם געשלאָגען; האָט דער פירשט געפאָדערט מען זאָל איהם געבען די כלה. און אַז מען האָט איהם געזאָגט אַז מען ווייסט נישט וואו זי איז, האָט ער געהייסען בינדען דעם רב מיט זיין הויזגעזינד און אַריינוואַרפען אין תפיסה.

אין דעם טומעל איז אויפגעשטאַנען גאַנץ ביאַלע און אַנגעלאָפען זיך צום רב. אַלע האָבען אויסגעבראַכען אין אַ גרויס געוויין, געפאַלען דעם פירשט צו די פיס און געבעטען רחמנות; איז ער געוואָרען נאָך בייזער און געהייסען אַרעסטירען אַלעמען מיט די ווייבער און קינדער.

— אַז איהר וועט נישט ברענגען דעם שלעגער און דעם רב'ס טאָכטער — האָט דער פירשט געזאָגט — וועט איהר אַלע פערפוילט ווערען אין תפיסה!

אָבער נאָך איידער מען האָט זיי אַוועקגעפיהרט אין געפענגניש, האָט אַ ביאַלער בחור זיך אויפגעזעצט אויף אַ פערד און געפלויגען קיין וואַרשאַ צו דעם יודישען מיניסטער.

ווען לעמאַן האָט דערהערט וואָס פירשט ליובאָמירסקי האָט אָפּגעטאָן האָט ער זיך דערשראָקען, ליובאָמירסקי איז אַ פיהרער פון די אָנהענגער פון פראַנצויזישען פּרינץ; דער קעניג וועט נישט וועלען אַיינרייסען מיט איהם; ער האָט דאָך אָבער נישט געקאָנט לאָזען אַ ע"ה יודען אין געפאַהר, איז ער אַוועקגעלאָפען צום קעניג.

און דאָס מזל האָט איהם צוגעשפּילט, דער קעניג איז גאָר געווען צופרידען מיט דער גאָלדענער געלעגענהייט, ער האָט געוואָלט פטור ווערען פון דעם פירשט; ער וועט האָבען מיט אַ וויכטיגען גענער ווייניגער. און ער וועט קאָנען איצט לעבען אַפּען מיט דער פירשטין ליובאָמירסקאַ. ער דאַרף נאָר אָנרייצען דעם קאַרדינאַל אויף דעם פירשט. וואָס בעליידיגט אַזוי זיין פרוי. דעם קאַרדינאַלס פלימעניצע און זיין ציל איז דערגרייכט.

ווען דער קאַרדינאַל האָט דערהערט די געשיכטע האָט ער גבע'ט פאַר צאָרן נישט נאָר דער פירשט בעליידיגט זיין פלימעניצע — ער האָט אויך געבראָכען די שבועה. אַז ער וועט צוריק לאָזען דעם רב'ס טאָכטער. און אַז דער קעניג האָט געזאָגט אַז עס וואָלט גלייך געווען אַז דער פּויפּסט זאָל מבטל מאַכען די חתונה צווישען דעם פירשט און דער פירשטין האָט דער קאַרדינאַל מסכים געווען. און האָט גלייך געשריבען וועגען דעם צום פּויפּסט.

לעמאַנען האָט דער קעניג געגעבען סאָלדאַטען מיט אָפיצירען צו זיין בעפעהל. און געהייסען גלייך פאָהרען קיין ביאַלע בעפרייען די אַרעסטירטע יודען. נאָכדעם ווי לעמאַן האָט בעפרייט די אַרעסטירטע, האָט ער געזאָגט צום רב אַז ס'איז סכנה פאַרן רב צו בלייבען אין ביאַלע — דער פירשט וועט זיך זיכער נוקם זיין אָן איהם, און ער האָט איהם געבעטען צו ווערען רב פון האַלבערשטאַט.

דער רב האָט מסכים געווען. נאָך איידער ער איז אַוועק מיט זיין פאַמיליע קיין האַלבערשטאַט, איז ער געפאָהרען קיין בריסק, וואו זיין טאָכטער און איידעם זענען געווען. צו געזעגענען זיך מיט זיי. גליקליכע, בעפרייטע, זענען זיי געפאָהרען נאָר ווען זיי זענען געקומען קיין בריסק, האָבען זיי געפונען זייער בת־יחידה געפעהרליך קראַנק. זי איז קראַנק געוואָרען פאַר שרעק. אין איהר שוידערליכער חופּה־נאַכט. געהאָפט האָט מען אַז די פרייד פון זעהען איהרע גראַטעוועטע עלטער'ען וועט זי היילען; עס האָט אָבער נישט געהאָלפען — אין עטליכע טעג אַרום איז זי געשטאָרבען.

נאָך דער שבעה האָט ר' צאַן געבומען דעם ביאַלער רב מיט זיין הויזגעזינד; דער רב האָט זיך נישט געוואָלט שיידען מיט זיין בעטריבטען איידעם, משה'לע עלוי, האָט ער איהם אויך מיטגענומען פאַר אַ דיין און זיי זענען געפאָהרען קיין האַלבערשטאַט.

די פרייד אין שטאָט איז געווען אָהן אַ גרעניץ. זיי האָבען געקראָגען אַזאַ גרויסען רב, און דער דיין איז אַ בעריהמטער עלוי, זיי האָבען ווידער אַ שעהנע שוהל, און באַלד וועט מען ברענגען די נייע גמרות פון פראַנקפורט. האָבען זיי געגעבען אַ פייערליכע קבלת פנים דעם רב מיט'ן דיין, און טאַקע שוין געפייערט דעם חנוכת הבית פון דער שוהל. דער בירגערמייסטער איז געקומען אויף דער פייערונג און געלויבט די פּראַכטפולע געביידע וואָס די יודען האָבען אויפגעבויט אין שטאָט. לעמאַן האָט געהערט און טרעהרען פון פרייד האָבען זיך איהם געשטעלט אין די אויגען: [illegible] ערענקט די ווילדע גרויזאַמע סצענע פון יאָהרען צוריק, ווען דער פריהערדיגער בירגערמייסטער האָט חרוב געמאַכט די שוהל. איצט האַלט ער דעם צוזאָג וואָס ער האָט אַלס אַכט־יעהריג יונגעל געגעבען זיין פאָטער — ער האָט געבויט די שוהל.

לעמאַן האָט גערעכנט צו בלייבען אַ לענגערע צייט אין האַלבערשטאַט, איז אָבער באַלד געקומען אַ שטאַפעט פון פּוילישען קעניג: אַז ער מוז גלייך קומען. פינסטערע וואָלקענס האָבען זיך געצויגען אויפ'ן קעניגס קאָפּ און ער האָט גערופען זיין יוד...

(ווייטער — מאָרגען).